

Malmö högskola
Lärarytbildningen
Individ och Samhälle

Examensarbete
15 högskolepoäng

”Varför ska vi lära oss detta?”

- Ett utvecklingsarbete för att skapa inre motivation hos elever, för historieämnet

“Why should we learn this?”

- A development project to create inner motivation in students, for the subject of history

Emelie Andersson
Malin Karlström

Lärarexamen 270 hp
Historievetenskap och lärande
2013-11-08

Examinator: Johan Lundin

Handledare: Thomas Småberg

Abstract

Syftet med denna studie var att utveckla olika undervisningsmetoder för att öka elevers motivation i ämnet historia. Detta gjorde vi genom att diskutera hur man praktiskt kan använda sig av motivationsteorier när man planerar och bedriver sin undervisning. Inledande valde vi att studera utvecklingen av motivationsteorier, samt den aktuella forskningen.

Utifrån vår studie fastställde vi tre olika undervisningsmetoder där vi strävade efter att tillgodose och väcka elevers inre motivation. Metoderna grundar sig i *intresse som motivationsmetod*. För att få ett elevperspektiv genomförde vi fokusgrupper, vi gjorde en uppdelning baserat på kön för att även studera motivation ur ett genusperspektiv. Vi valde även att studera hur nyckelbegreppen; *historiemedvetande* och *historiebruk* kan bidra till att öka elevers förståelse och motivation för historieämnet.

Vi såg samband mellan att öka elevernas inflytande över sina studier, exempelvis genom förståelse för begreppen ovan, och utvecklandet av en inre motivation. I slutskedet av vår studie utvecklade vi tre undervisningsmetoder för att öka elevers inre motivation. De metoder vi utvecklade är; *kontrafaktisk undervisning*, *medieanalys* samt *drama i undervisning*.

Vi som har skrivit arbetet har båda producerat samma mängd innehåll, i vissa fall har vi delat upp arbetet, men även då har allt skrivits i samråd med varandra. Då vi båda har varit delaktiga i arbetets alla delar, tar vi ett gemensamt ansvar för alla moment i vår studie.

Malmö 2013,

Emelie Andersson & Malin Karlström

Nyckelbegrepp: Historiebruk, historiemedvetande, intresse, inre motivation, motivation, motivationsteorier, undervisningsmetoder.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.2 PROBLEMFORMULERING, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	8
2. FORSKNINGSLÄGE	10
2.1 HISTORISK BAKGRUND	10
2.2 NYA STRÖMNINGAR INOM MOTIVATIONSFORSKNING.....	12
2.3 HISTORIEDIDAKTISK FORSKNING	14
3. MOTIVATIONSBEGREPPET	15
3.1 INRE OCH YTTRE MOTIVATION.....	15
3.1.1 <i>Inre och yttre motivation – fokus på skolan.</i>	16
4. MOTIVATIONSTEORI – I DAGENS SKOLA	18
4.1 INTRESSE SOM MOTIVATIONSMETOD – I KLASSRUMMET	19
5. HISTORIEBRUK OCH HISTORIEMEDVETANDE – ATT SKAPA MOTIVATION	22
5.1 UNDERVISNINGSMETODER	23
5.1.1 <i>Kontrafaktisk undervisning</i>	24
5.1.2 <i>Medieanalys</i>	25
5.1.3 <i>Drama i undervisning</i>	26
6. METOD	27
6.1 FOKUSGRUPPER.....	27
6.2 URVAL	28
6.3 VERIFIERING.....	28
6.4 ETISKA STÄLLNINGSTAGANDE.....	29
6.5 GENOMFÖRANDE	30
7. RESULTAT	31
7.1 RESULTAT AV FOKUSGRUPPSINTERVJUER	31
7.2 UNDERVISNINGSMETODER	33
7.2.1 <i>Flickor ska ha rosa och pojkar ska ha blått! Eller?</i>	34
7.2.2 <i>Chansen att intervjua en hemmafru från 1950-talet och en feminist från 1910-talet!</i>	37
7.2.3 <i>År 1919 fick kvinnor och män lika rösträtt! Eller?</i>	41
8. SLUTSATS	44
8.1 DISKUSSION	46
LITTERATURFÖRTECKNING	48
BILAGOR	51

1. Inledning

Varför ska vi lära oss detta? Detta är en fråga som vi tror många historielärare möter i sin undervisning. Vi vill att eleverna ska uppleva historieundervisningen relevant och då är svaret ”för att det står i läromålen” inte tillräckligt. Vi tror att det krävs något mer. Vi har allt för många gånger under våra praktikperioder mött elever som sätter sig längst bak i klassrummet, med hörlurar i öronen, och solglasögon på, inte förrän man tydligt uttrycker att lektionen börjat får man någon reaktion, och knappt ens då. Hur ska vi få dessa elever att förstå relevansen i det vi talar om?

”Att motivera de ungdomar som känner sig omotiverade hör till det svåraste med läraryrket.”¹

Skolan genomgår konstant granskning. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har nyligen gjort en undersökning som framförallt berör elevers motivation i grundskolan. Resultatet av denna undersökning visar att elever i den svenska skolan känner trygghet och har en positiv attityd gentemot skolan och undervisningen. Något som däremot brister är elevernas motivation, nyfikenhet och deras lust att lära. Detta blev tydligare i de högre årskurserna. Lägst motivation upplevs Sveriges åttondeklassare ha. Eleverna i denna årskurs visa ofta på en generell skoltrötthet, vilket många lärare också uppmärksammar.² I årskurs 7 väcks ofta elevernas nyfikenhet av, nya lärare, ny skolmiljö och nya klasskamrater. Lusten att lära och prestera bra ökar genom denna förändring och nyfikenhet. I årskurs 9 ökar många elevers motivation i strävan efter höga slutbetyg. Lärare tenderar även att uppmärksamma eleverna i årskurs 9 något extra, genom uppmuntran, hjälp och stöd inför de kommande slutbetygen. Vad återstår då för åttondeklassarna, vad är det som ökar dessa elevers motivation och vad har de att sträva efter? Årskurs 8 har blivit ett steg emellan två centrala passager i utbildningsstegen.

Enligt den nationella utvärderingen av historieämnet i årskurs 9 belyser Lars Berggren och Roger Johansson att ett intresse för historieämnet finns bland eleverna. Dock upplever många elever ämnet som svårt, särskilt svårt verkar de ha för att se sin egen roll i historien. Trots intresset uppger en stor andel av eleverna att de läser framförallt

¹ Åsa Falk-Lundqvist, lektor vid Pedagogiska institutionen vid Umeå universitet. Ifous: <http://ifous.se/programraden-forskning/referat-kick-off-seminarium-entreprenoriellt-larande/>

² Öppna jämförelser - Hur motiverar skolan eleverna (2013, s. 22-23) SKL

för provens skull, inte för lusten att lära eller kunskapen i sig. Detta kan upplevas något motsägelsefullt.³ Utifrån denna undersökning ser vi att det finns ett intresse för historia ute på våra svenska skolor. Frågan vi brottas med är hur vi ska öka motivationen i årskurs 8, där många elever upplever en bristande studiemotivation.

Den första delen av kursplanen i historia består av ett beskrivande stycke som syftar till att förklara varför vi, i dagens samhälle, behöver studera historia. Stycket talar även om den historiemedvetenhet som är en så viktig del i ämnet.

*”Människans förståelse av det förflutna är inflätad i hennes föreställningar om samtiden och perspektiv på framtiden”.*⁴

I denna mening sätts eleven in i ett större sammanhang. Vår analys kommer att innefatta teorier, tankar och reflektioner kring elevernas historiemedvetande. Vi anser att det är viktigt att som lärare sätta sig in i vilken historia eleven för med sig in i klassrummet, för att lättare kunna fånga upp och bygga sina lektioner på elevernas intressen. Vi kommer utifrån de teorier vi studerar också dra våra egna slutsatser.

För att kunna koppla samman historieundervisningen med elevernas vardagserfarenheter måste vi bli medveten om deras historiebruk. Detta förutsätter i sin tur att de också blir medvetna om begreppet. Om eleverna blir medvetna om vad historiebruk innebär, och att det dagligen brukas historia i samhället. Så kan detta leda fram till ett svar på vår inledande fråga; Varför ska vi lära oss detta?

1.2 Problemformulering, syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att utveckla undervisningsmetoder som kan öka elevers lust att lära, med hjälp av rådande motivationsteorier som tillåts verka i samråd med den aktuella läroplanen i historia (Lgr 11). Vi menar att det finns två aspekter av läraryrket som båda är av väldigt stor vikt. Framförallt ska du hjälpa och stödja eleverna till att uppnå kunskapskraven i ämnet. Dock anser vi att det även är väldigt viktigt att som lärare sträva efter att fånga elevernas intresse och öka deras motivation. Som lärare bör man även få eleverna att känna att historieundervisningen är relevant. För att göra historieundervisningen mer relevant för eleverna vill vi undersöka hur man som lärare

³ Berggren & Johansson (2006, s. 114)

⁴ Lgr 11 (2011) *Kursplaner: Historia* (s.172) Skolverket

kan föra in begreppen *historiemedvetande* och *historiebruk* i sitt klassrum, och även låta eleverna ta del av och arbeta med dessa begrepp.

Som vi nämnt i inledningen känner många elever sig trygga i skolan. Däremot är bristen på motivation påtaglig. SKLs undersökning har framförallt studerat läget i skolan, vi hoppas genom vår studie kunna bidra med att utveckla konkreta metoder på hur man kan öka motivationen, som många elever upplever som bristande. Vår begränsning i denna text utgörs av elever i årskurs 8. Denna avgränsning gör vi då aktuell forskning visat att studiemotivationen i årskurs 8 uppfattas lägre än i övriga årskurser.⁵ Lärare uttrycker också svårigheter att motivera högstadiel elever när alla har olika mål med skolan, och undervisningen.⁶ Vi kommer även undersöka synen på motivation ur ett genusperspektiv i vår studie.

Utifrån en lägesanalys av skolverksamheten, kommer vi genomföra ett utvecklingsarbete där vi formulerar undervisningsmetoder för att gynna elevers motivation. De undervisningsmetoder vi kommer att presentera kommer alla kretsa kring företeelsen jämställdhet mellan män och kvinnor, där vi utgår från ett *då, nu* och *sedanperspektiv*. Vi vill fokusera på denna företeelse då vi anser att jämställdhet är ett ämne som alltid är aktuellt i samhället. De delar av den aktuella läroplanen som vi kommer att arbeta med, samt inkludera i våra undervisningsmetoder kommer vi presentera senare i arbetet.

Utifrån detta syfte så har vi formulerat följande frågeställningar:

1. Vilka undervisningsmetoder kan man använda för att öka elevers motivation och intresse för historieämnet, utifrån de aktuella läromålen i historia? Vi begränsar oss till elever i årskurs 8.
2. Vilka, om några, skillnader kan vi se i hur flickor och pojkar uppfattar motivation för historieämnet?
3. Hur kan man som lärare använda sig av begreppen *historiemedvetande* och *historiebruk* när man undervisar om jämställdhet och för att öka elevernas motivation för historieämnet?

⁵ Öppna jämförelser - *Hur motiverar skolan eleverna* (2013, s. 22-23) SKL

⁶ Meece, Schunk & Pintrich (2010, s. 169)

2. Forskningsläge

I detta avsnitt kommer vi lyfta fram den litteratur som varit relevant för vår forskning. För att få bättre förståelse för vilka motivationsteorier som har varit de drivande inom forskningen kommer vi att i denna del också presentera den historiska utvecklingen av olika motivationsteorier. Vi kommer sedan i nästa del redovisa vilka motivationsteorier vi kommer att fokusera på i utvecklande av våra undervisningsmetoder.

2.1 Historisk bakgrund

Motivationsteorier har varit aktuella under många århundrande. Några begrepp som sammankopplar många olika teorier är: primär motivation, som grundar sig i människas biologiska natur, och hennes naturliga nyfikenhet. Sekundär motivation, som berör kulturella och sociala faktorer. Framförallt har begreppen inre motivation som fokuserar på individens inre, och hennes intresse, samt yttre motivation, där belöning, bestraffning och beröm i olika former hamnar i fokus, varit relevanta för motivationsteorier. Dessa kommer vi senare i vår studie diskutera djupare ur ett undervisningsperspektiv. Relevansen av dessa begrepp har många författare och forskare enats om. Helle Hedegaard Hein förklarar i boken *Motivation – motivationsteorier och praktisk tillämpning* (2012) begreppen inre och yttre motivation och menar att detta är en klassisk uppdelning av motivation.⁷ Vilket också Lina Davidsson och David W. Flato lyfter i sin bok *Motivera mera!* (2010).⁸

Håkan Jenner tar i sin bok *Motivation och motivationsarbete – i skola och behandling* (2004), på ett lättförståligt sätt upp motivationsteoriernas historiska utveckling. För att få djupare förståelse valde vi även att rikta in våra litteraturstudeier på övergripande verk så som *Motivation in education* (2010) av Shunk, Pintrich & Meece samt Hedegaard Heins *Motivation – Motivationsteorier och praktisk tillämpning* (2012). Jenner (2004) tar upp att den kognitiva revolutionen ägde rum på 1970-talet, innan dess så hade en rad olika teorier gjort sig gällande, och spår av dessa teorier lever kvar i olika samhällssystem, exempel betygssystemet, än idag. Behaviorismen, är en av dessa. Teorin hävdar att det inte är själva uppgiften som driver människan, utan belöningen man får efter man utfört den. Människan lär sig sedan att handla utifrån förväntad belöning.

⁷ Hedegaard Hein (2012, s. 16)

⁸ Davidsson och Flato (2010, s. 13)

B F. Skinner är en av de forskare som brukar omnämnas då man talar om behaviorismen.⁹ Ett annat motivationsteoretiskt fält är instinktteori, vars huvudtes var att allt mänskligt handlande är styrt av våra inneboende instinkter eller drifter. Dessa instinkter ansågs vara biologiska. En av instinktteorins förespråkare var Sigmund Freud.¹⁰

Kognitiv teori

I mitten av 1900-talet kom nya tankar kring motivation. Till skillnad från behavioristiska teorier menade denna nya teori att tankar, erfarenheter och kunskap påverkar en människas beteende.¹¹ Jenner (2004) lyfter också fram att det som styr människan är hennes tankar, förväntningar och aningar om framtida händelser. Mänskligt beteende är således målinriktat samt att vi handlar med medvetna avsikter.¹² Något som inte bara Jenner (2004) tar upp, utan även Peter Gärdenfors, som forskat mycket i kognitionsvetenskap, är att människan är av sin natur nyfiken och driven att undersöka och förstå sin omgivning. Genom att ordna upp världen i olika kategorier och begrepp så skapar sig människan mening och förståelse.¹³ Då människan är meningssökande så drivs vi av att bemästra olika uppgifter samt att söka nya. Det är alltså uppgiften i sig som skapar ett intresse och den framtida förhoppningen att klara av den. Människan brukar benämnas som en kalkylerande varelse genom hennes förmåga att både blicka framåt mot framtida förväntning, men även att ta i beräkning tidigare erfarenheter.¹⁴ Denna teori innehåller en vad vi kan benämna som en förtydligande ”ekvation”. En av de mest framstående forskarna inom socialkognitivismen, Kurt Lewin, har sammanställt följande:¹⁵

$$\begin{array}{c} \text{MÅLETS VÄRDE} = \\ \text{Uppnåendets värde x Uppnåendets sannolikhet} - \\ \text{Misslyckandets värde x Misslyckandets sannolikhet} \end{array}$$

⁹ Shunk, Pintrich & Meece (2010, s. 20-21), Hedegaard Hein (2012, s. 22-27)

¹⁰ Shunk, Pintrich & Meece (2010, s. 18-20), Jenner (2004, s. 38-39)

¹¹ Shunk, Pintrich & Meece (2010, s. 33)

¹² Jenner (2004, s. 40)

¹³ Gärdenfors (2010, s. 13-16, 21), Jenner (2004, s. 51)

¹⁴ G Imsen. (2006, s. 463-464), Hedegaard Hein (2012, s. 28-33)

¹⁵ Jenner (2004, s. 40) Hedegaard Hein (2012, s. 31-32)

2.2 Nya strömningar inom motivationsforskning

Albert Bandura brukar ses som en av de starkaste utvecklarna av socialkognitivismen, som under de senaste 30 åren har dominerat forskningsfältet för motivation i skolan. Individualitet har tydligt präglat teorin, genom självförverkligande och tron på sina egna förmågor. Det är inte enbart individen som tas i beräkning numera, motivationsteorin tar nu hänsyn till utveckling, miljö samt sociala faktorer.¹⁶

Jenner (2004) finner några återkommande aspekter i flera olika motivationsteorier, framför allt inom det kognitiva forskningsfältet. Aspekterna är följande:

- Motivation som en *inre faktor*, en drivkraft som medför att man agerar
- *Målsträvan*, vårt agerande är riktade mot olika mål som vi satt upp, dessa kan vara yttre mål så väl som inre mål, men de behöver heller inte var det ena eller det andra utan en kombination.
- Det sker ett *samspel* mellan individens *drivkraft* och *målen* och dessa påverkas av personens *självförtroende*.

Precis som Jenner är Gärdenfors samt Schunk, Pintrich och Meece överens om att motivation framför allt kommer inifrån, att mål är en central del, samt att individens självförtroende har en avgörande roll.¹⁷ Banduras teorier kring misslyckande, att inte nå upp till utsatta mål samt lågt eller starkt självförtroende har skapat denna modell:

- Uppnår inte målen + lågt självförtroende = Arbetsviljan minskar.
- Uppnår inte målen + starkt självförtroende = Arbetsviljan ökar.

Modellen visar hur individen reagerar vid ett misslyckande. Och hur deras självförtroende påverkar ansträngningen och arbetsviljan. Denna modell lyfter och integrerar även Jenner i sina teorier.¹⁸

¹⁶Wentzel & Wigfield (2009, s. 1)

¹⁷Gärdenfors (2010, s. 69-70, 86-87), Hedegaard Hein (2012, s. 31-33), Schunk, Pintrich & Meece (2010, s. 139-140)

¹⁸Jenner (2004, s. 41-43) Schunk, Pintrich & Meece (2010, s. 139-140), Wentzel & Wigfield (2009, s. 35-38)

Författarna Kathryn R. Wentzel & Allan Wigfield tar i sin bok, *Handbook of motivation at School* (2009), upp hur de tror framtida motivationsteorier kommer att karakteriseras. Detta har även Hedegaard Hein ett kapitel tillägnat i sin bok *Motivation, motivationsteorier och praktisk tillämpning* (2012).¹⁹ Wentzel och Wigfield, samt Hedegaard Hein, tar i sina kapitel om framtida motivationsströmningar upp att de upplever ett fokus på att sociala färdigheter samt motivationspluralism kommer öka. De spekulerar också kring att elevernas ökade självständighet kan leda till ett ökat stöd mellan elever, och därav en minskad tävlingsinstinkt. En motivationsteori som Hedegaard Hein tar upp i sin text som visar på dessa tendenser är FISH!-teorin. Denna teori har utvecklats framförallt för arbetsmotivation, men vi menar att den kan appliceras på skolans värld. Teorin berör elevens eget ansvar för sin motivation, positiv attityd mot skolarbetet, lekfullhet, det sociala samspelet, samt vikten av att vara närvarande. Teorin har fått sitt namn efter den hårda fiskmarknaden i Seattle, där arbetarna trots hårda villkor, visar positiv attityd och entusiasm gentemot sitt arbete. En annan författare som också diskuterar hur ansvar för vad man presterar hänger samman med motivation är Anna-Karin Granbom. Hon tar i sin bok *Att motivera till hälsa* (1998) upp teorier kring motivation och vad man bör tänka på i ett praktiskt motivationsarbete, vilket vi fann väldigt användbart i vår studie.²⁰

Vi har tidigare nämt Peter Gärdenfors som forskat i kognitionsvetenskap. Han tar i sin bok *Lusten att förstå – Om lärande på människans villkor* (2010), upp inre motivation, det informella lärandet och hur förståelse av hur hjärnan och minnet fungerar kan hjälpa pedagogerna i kampen om att motivera elever. Gärdenfors lyfter fram att känslan av att verkligen förstå något är något lustfyllt, och något yngre barn eftersträvar.²¹ I boken *Elevens värld – introduktion i pedagogisk psykologi* (2006) lyfter i enlighet med Gärdenfors teorier även Gunn Imsen, forskare i pedagogik, fram att i och med elevernas stigande ålder förflyttas fokus från det lustfyllda lärandet och inre motivation, till yttre motiveringar, bl.a. i form av betyg. Gärdenfors och Imsen menar att detta kan hämma elevernas naturliga lärande.²²

¹⁹ Wentzel & Wigfield (2009, s. 1), Hedegaard Hein (2012, s. 218-219)

²⁰ Wentzel & Wigfield (2009, s. 271-273), Hedegaard Hein (2012, s. 219-222), Granbom (1998, s. 22-23)

²¹ Gärdenfors (2010, s. 13)

²² Imsen (2006, s. 162-166), Gärdenfors (2010, s. 21)

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har som vi tidigare nämnt gjort en stor undersökning kring hur skolan fungerar idag. Denna undersökning belyser väldigt många olika aspekter och vi finner den väldigt intressant och ytterst relevant för vår egen studie. Bland annat belyser de problemet med elevernas bristande motivation, detta är ett problem som vi i vår studie försöker hitta olika lösningar på. Vi känner också att vi kan bidra med att förstärka kopplingen mellan lärandemål och motivationsteorier.

2.3 Historiedidaktisk forskning

För att sammanbinda motivation och historiedidaktik på ett tydligt sätt har vi valt att utgå från litteratur som tar upp begreppen historiebruk och historiemedvetande. I *Historien är nu – en introduktion till historiedidaktiken* (2011) tar Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander på ett intressant och tydligt sätt upp båda begreppen. Magnus Hermansson Adlers bok *Historiedidaktikens byggstenar* (2012) har för oss verkat för att levandegöra motivationsteorier, samt som inspiration till utvecklandet av våra undervisningsmetoder. Hermansson Adler lyfter fram den kontrafaktiska undervisningen som positiv för utvecklandet av elevers historiemedvetande, detta för även Anna-Lena Lilliestam fram i *Kontrafaktisk historia som pedagogisk metod* (2009).

Då media är något våra elever möter dagligen ville vi integrera detta i våra undervisningsmetoder, som inspiration utgick vi från *Medieresor – om medier för pedagoger* (2004) av Kristin Olson och Cecilia Boreson, som på ett pedagogiskt sätt tar upp många för- och nackdelar kring mediepedagogik. Även Agneta Danielsson lyfter i boken *Arbeta med MEDIA i skola och förskola* (1997) fram en del viktig information trots att boken snarare riktar sig mot elever i lägre årskurser.

Dramapedagogik väver in mycket lekfullhet och kreativitet, detta är något vi vill eftersträva i våra undervisningsmetoder. Vi tror att ungdomar i dagens skola gynnas av denna typ av undervisning, då nya teorier kring motivation pekar på att elevens positiva attityd mot skolarbetet och lektionernas lekfullhet, kan öka deras inre motivation.²³ Vi fann mycket värdefull kunskap i *Drama i undervisningen - en bok om Dorothy Heathcotes pedagogik* (2004) där Betty Jane Wagner lyfter fram många av dramapedagogen Dorothy Heathcotes tankar och idéer.

²³ Hedegaard Hein (2012, s. 219-222)

3. Motivationsbegreppet

Begreppet motivation har många definitioner och kan upplevas svårtydbart. Nationalencyklopedin definierar motivation som följer:

”**Motivation** - psykologisk term för de faktorer hos individen som *väcker, formar och riktar* beteendet mot olika *mål*. Teorier om motivation förklarar varför vi över huvud taget handlar och varför vi gör vissa saker snarare än andra. (...) Motivationskällan kan antingen förläggas *inom personen* eller organismen, som i instinkts- eller drivkraftsteorier, eller i *yttrevärlden*, som i s.k. incentivteori.”²⁴

Denna definition lyfter fram att motivation på något sätt berör vägen mot ett mål, den lyfter även fram att källan till motivation kan ligga inom, eller utanför personen, detta har vi tidigare nämnt som inre och yttre motivation. Schunk, Pintrich och Meece identifierar i boken, *Motivation in Education* (2010), svårigheterna med att definiera begreppet motivation. En av definitionerna författarna väljer att använda sig av är: ”*Motivation is the process whereby goal-directed activity is instigated and sustained.*”²⁵ Genom denna definition menar man att motivation bör ses som en process, något som sker över tid. En utmaning med motivationsprocessen är att bibehålla motivationen genom hela processen. För att kringgå denna utmaning lyfter många teorier fram vikten av tydliga mål.²⁶ Vi kommer i vårt arbete utgå från båda ovanstående definitioner, vi anser att de kompletterar varandra väl, och genom att utgå från båda får vi en klar och tydlig grund att stå på.

3.1 Inre och yttre motivation

För att förtydliga begreppet motivation vill vi tydliggöra skillnaden mellan *inre* och *yttre* motivation. Inre motivation är det eleven hittar inom sig, att finna en uppgift rolig, spännande och/eller intressant. Yttre motivation syftar på den motivation eleven får om han eller hon förväntar sig att få en belöning vid uppgiftens slut, till exempel betyg efter uppnått mål.²⁷

²⁴ <http://www.ne.se/lang/motivation> (2013-10-04)

²⁵ Meece, Schunk & Pintrich (2010, s 4)

²⁶ Meece, Schunk & Pintrich (2010, s 4-5)

²⁷ Imsen (2006, s. 465-466)

3.1.1 Inre och yttre motivation – fokus på skolan.

Om man skapar inre motivation hos eleverna så resulterar det i att de gärna lägger ner tid på en uppgift utifrån ämnet, inte bara för att de är tvungna. Lyckas man som lärare koppla sitt ämne till elevernas intresse, så skapar man i sin tur elever som erhåller en mer varaktig kunskap.²⁸ Det man dock bör ha i åtanke är att båda begreppen bygger på lustbetonad erfarenhet, oavsett om anledningen man gör det är av inre glädje eller yttre belöning.²⁹ Intresseväckande som metod skapar alltså inte bara upprepande papegojor i klassrummet, utan elever som kommer agera kunskapsbärare under resten av sina liv. Davidsson och Flato (2010) menar att alla lärare bör se motivation som en metod till ökat lärande. Genom denna metod får eleverna en större chans att uppnå bra resultat. Eftersom motivation är det som påverkar elevens aktivitet, samt ger kunskaperna ett syfte, bör lärare lägga ner mer tid och kraft på att öka motivationen.³⁰

I jakten på att motivera eleverna finns det många teorier att lyssna på och knep att använda sig av. Vi är säkra på att en del är bra, och andra mindre bra. Det är en fråga på individnivå. Betygssystemet är en form av belöning/bestrafningssystem, och resultaten denna metod ger kan ifrågasättas. En del elever arbetar väldigt bra med ett tydligt mål framför sig, i detta fall, i form av ett bra betyg. Hos de eleverna som inte uppnår målen, kan bestraffningen göra större skada än belöningen gör nytta. Beroende på elevens självförtroende så kan bestraffning göra så att motivationen minskar. Detta system, eller denna metod, medför också att många elever kämpar efter att få flest A, istället för att kämpa efter många nya kunskaper. Det är betygen som hamnar i fokus, inte kunskapen.³¹

Två forskare som tar upp att just skolans struktur inte tillgodoser den inre motivationen, utan kväver den med den yttre, är Gunn Imsen och Peter Gärdenfors. De båda efterfrågar en inre drivkraft hos våra elever, att de ska vara nyfikna och intresserade av den kunskap som skolan vill förmedla. Dock är deras analys av skolan inne på samma spår, genom att betygen har fått den centrala rollen i skolvärlden så har kunskapen kommit i skymundan. Det är betygen som driver våra elever och det kan urskiljas i den ofantliga betygshets som existerar i årskurs 9. Denna betygshetst visar sig även på de

²⁸ Davidsson & Flato (2010, s. 15)

²⁹ Imsen (2006, s. 466)

³⁰ Davidsson & Flato (2010, s. 12)

³¹ Davidsson & Flato (2010, s. 18)

teoretiska linjerna i gymnasiet, det är inte kunskapen som är viktig, utan goda betyg för att bli antagen till önskvärda och bra universitet eller högskolor. Lärandet i skolan sker på den yttre belöningsprincipen.³² Imsen har framställt en förklaringsmodell för hur skolan vänder elevens inre motivation till yttre genom att de passerar högre instanser i skolsystemet. Imsen beskriver tre olika faser:

1. *Det idealiska, eleverna fokuserar på en uppgift av intresse.*
 - Detta sker på förskolan när barnen själva får välja sina uppgifter. Det är intresset för uppgiften som styr deras motivation till att fortsätta.
2. *Skolan och läraren ska nu bedöma elevens uppgifter.*
 - Den tidigare fokuset på uppgiften, förflyttat sig nu till fokus på lärarens bedömning. Detta har också visat sig minska motivationen och intresset för uppgiften.
3. *Den ökade pressen att få bra betyg.*
 - Betygens roll har tagit över kunskapens, det är de som styr hur elevernas framtida liv kommer att se ut, genom möjlighet till arbete. Det är betygen som relaterar till det praktiska livet inte kunskapen.³³

Vi kommer inte i vår studie diskutera betygens vara eller icke vara, utan istället kommer vi fokusera på hur man kan tona ner dess centrala roll. Istället bör man lägga mer fokus på att använda motivationsteorier som främjar den inre motivationen i sin undervisning.

³² Imsen (2006, s. 162-166), Gärdenfors (2010, s. 21)

³³ Imsen (2006, s. 163-165)

4. Motivationsteori – i dagens skola

Som vi nämnt tidigare har kognitivismen varit den drivande motivationsteorin de senaste decennierna och framför allt så har socialkognitiva motivationsteorierna dominerat forskningsfältet för motivation i skolan. De mål som våra elever sätter upp inför deras framtid påverkar deras motivation. Vikten läggs vid eleven och dennes *förväntningar* på sig själv. Det är även viktigt hur eleven *värderar* uppgiften. Om eleven ser en meningsfullhet i uppgiften, exempelvis att läsa ett ämne som krävs för att uppnå kraven för en vidareutbildning. Och sedan förväntar sig att lyckas i detta ämne, inger dessa två faktorer en grundläggande motivation, och elevens möjlighet att lyckas ökar. Känns uppgiften däremot inte meningsfull, snarare onödig, och eleven tidigare har gjort dåligt ifrån sig på liknande uppgifter, då är förväntningarna på uppgiften låga, och även självförtroendet att lyckas är lågt och genom detta ökar risken att misslyckas.³⁴

För att sätta upp mål måste eleven ha kunskap om vilka valmöjligheter han eller hon har. Det är lärarens uppgift att tydligt förmedla vilka vägar eleverna kan tänkas välja. Det är också viktigt att eleven sätter upp realistiska mål för framtiden och även här är det lärarens uppgift att guide eleverna rätt. Misslyckande kan leda till att arbetsmotivationen minskar, beroende på individens självförtroende.

Författarna Wentzel & Wigfield och Hedegaard Hein som vi nämnde tidigare, tror att det kommer vara stort fokus på sociala färdigheter samt motivationspluralism i framtida motivationsteorier. Genom att läraren fokuserar på sociala färdigheter och lär sina elever att bli självständiga, kommer detta att leda till att eleverna uppmuntrar varandra istället för att döma och tävla mot varandra. Motivationspluralism innebär att eleverna i dagens skola inte har enbart ett mål eller en tänkbar väg att gå, våra elever kan ha ett flertal olika mål att fokusera på samtidigt. Uppnåendet av ett huvudmål, kan i sin tur skapa nya delmål efterhand.³⁵ Hedegaard Hein vill se tendenser åt samma håll som Wentzel & Wigfield, dock tar hon det ett steg längre och menar inte bara att våra elever kommer bli mer självgående, utan också att de har ett ansvar för sin egen motivation. I fyra punkter har vi definierat och lyft fram det mest väsentliga i denna nya teori som kallas FISH!-teorin.

³⁴ Meece, Schunk & Pintrich (2010, s 77)

³⁵ Wentzel & Wigfield (2009, s. 271-273)

1. *Individens eget val* - Även om du inte kan välja vilka arbetsuppgifter du ska utföra, så har du ett val när det gäller vilket sätt du utför arbetet på, samt allmänt med vilken inställning du har till skolan. Du väljer själv din attityd och därmed din motivation.
2. *Lekfullhet i samspel med allvar* - Man ska vara lekfull. Man kan mycket väl ta arbetet på allvar utan att ta sig själv på så stort allvar. Det lekfulla gör att arbetet blir roligt och skapar energi.
3. *Socialt samspel* - Involvera dina klasskamrater hjälp varandra och ha roligt.
4. *Närvara* - Var närvarande gentemot dina klasskamrater och din lärare.

Denna nya trend gör att man också ställer nya frågor: vem har ansvaret för att motivera eleverna? Är det ungdomarna själva, eller lärarna? I Hedegaard Heins tolkning av denna nya strömning, bär inte ledaren *ensamt* ansvaret för att motivera. Dock innebär det inte att ledaren helt och hållet frångår sin uppgift att motivera. Den andra frågan som hon tar upp är frågan: vad är det egentligen som skapar motivation? Kommer det inifrån personen, eller är det uppgiftens karaktär och utformning.³⁶ Vi kommer att ha dessa nya strömningar i åtanke när vi utformar våra undervisningsmetoder.

4.1 Intresse som motivationsmetod – i klassrummet

Som vi tidigare nämnt så ska vi utforma undervisningsmetoder med fokus på den inre motivationen, samt väcka en nyfikenhet och ett intresse som ska verka som den största drivkraften i elevers skolarbete. Vi har lyft ett antal forskare så som Imsen och Gärdenfors, som har belyst problemet med att skolan betygssystem sätter för stort fokus på den yttre motivationen och att man istället vill åt den mer kunskapssträvande inre motivation i skolans värld. Därför har vi valt att utgå ifrån intresseväckande som motivationsmetod, som fokuserar på den inre motivationen, när vi ska utforma våra undervisningsmetoder. Anna-Karin Granbom tar i sin bok *Att motivera till hälsa* (1998) upp tre olika motiv som intresse som motivationsmetod är uppbyggt av; *aktivitetsprestations-* och *kontaktmotiv*.

Att väcka elevernas intresse kan fungera som en form av inre motivation som kan ge eleverna djupinlärning och förståelse. Att skapa och fånga ett intresse hos eleverna är det mest effektiva formen av motivation. Intresse brukar delas in i tre olika system,

³⁶ Hedegaard Hein (2012, s. 219-222), Wentzel & Wigfield (2009, s. 271-273)

aktivitets- prestations- och kontaktmotiv. Det som gör dessa tre system så effektiva är att de kan avlösa och stödja varandra. Aktivitetsmotivet tillfredsställs genom handlingar. Prestationsmotivet är inlärt och kan endast vara betydelsefullt då eleven själv ser sig som ansvarig. Kontaktmotivet ett socialt motiv som kan ses som ett medel för att uppnå utsatta mål. Om eleverna har tillgodosett sitt aktivitetsmotiv så kan fortfarande de andra två motiven verka som en drivkraft för att fortsätta med uppgiften. Det gemensamma för alla tre motiven är att de måste vara så optimalt tillfredsställda som möjligt.³⁷ Detta medför att när lärare utformar uppgifter till sina elever så måste de vara aktiverande, samt att eleverna måste få sina prestationsmotiv uppfyllda. Om man som lärare dessutom utformar uppgiften så att elevernas kontaktmotiv utvecklas så kommer uppgiften bejaka de tre motiv som intresseväckande som motivationsmetod är uppbyggd av, på så sätt skapa ett genuint intresse hos eleverna.

Aktivitetsmotiv

Aktivitetsmotivet blir tillfredsställt genom handlingen i sig. Utav de tre olika motiven så är aktivitetsmotivet det mest karaktäristiska av intresse som motivationmetod. Aktivitetsmotivet brukar delas in i fyra olika underkategorier;

- *Rörelsebehov* - människan har ett behov att röra på sig särskilt i dagens stilla sittande samhälle.
- *Skaparlust* – en stark drivkraft bakom människors arbetsprestation, människan måste tillfredsställa sin skaparlust.
- *Forskarbehov* – den medfödda nyfikenheten som är ett viktigt motiv när man ska skaffa sig nya kunskaper.
- *Spänningsbehov* – motiv till känslomässig aktivitet, underhållningsbehov, sensationsbehov eller äventyrlust.³⁸

Prestationsmotiv

För att prestation ska fungera som motiv så måste eleverna se sig själva som ansvariga för slutresultatet. Som vi tidigare påvisade så måste lärarna hjälpa eleverna att formulera realistiska slutmål så att eleverna kan växa som individer och bygga upp sin självkänsla genom bra prestation samt att minimera känsla av fiasko vid för höga ouppnåeliga mål, då detta hämmar prestationsmotivet. Om man tidigt främjar självständighet så kommer

³⁷ Granbom (1998, s. 22-23)

³⁸ Granbom (1998, s. 24)

prestationsmotivet att bli starkare, detta genom att individer med hög själveffektivitet och hög självaktning presterar mer och arbetar mot högre utsatta mål. Detta tar också andra forskare som Hedegaard Hein och Wentzel & Wigfield tar upp, genom att våra elever bli mer självgående, kommer de också att inse att de har ett ansvar för sin egen motivation, vilket i sin tur främjar prestationsmotivet. Elever som har starka prestationsmotiv blir motiverad till att utföra ett arbete som resulterar i något, de vill inte bara genomföra uppgiften för bra betyg utan vill också redovisa ett bra resultat på uppgiften.³⁹

Kontaktmotiv

Kontaktmotivet är ett socialt och kognitivt motiv men det är inte ett mål i sig utan ett redskap för att uppnå känslomässigt tillfredställelse, så som säkerhet och tillhörighet. Kontaktmotivet har även med elevernas inställning och attityd till skolarbetet att göra. Det är individernas förväntningar och tidigare erfarenheter som påverkar den attityd de har gentemot skolarbete.⁴⁰ Elevernas inställningar kan ses som ett viktigt funktionsredskap inför kommande uppgifter.

Vårt mål var att utforma undervisningen så att alla tre aspekter av intresse som motivationsmetod, *aktivitets-* *prestations-* och *kontaktmotiv* blir tillgodosedda. Vi kommer presentera tre olika undervisningsmetoder de kommer alla kretsas kring samma tema nämligen jämställdhet, de kommer att ha samma centrala innehåll och kunskapsmål, dock kommer den didaktiska metoden variera. Detta för att visa hur man praktiskt kan använda sig av motivationsmetoder. Dessa tre undervisningsmetoder kommer också utgöra ett annat syfte i detta arbete, nämligen som diskussionsunderlag i fokusgrupperna med elever från årskurs 8.

³⁹ Granbom (1998, s. 24-26)

⁴⁰ Granbom (1998, s. 26-27)

5. Historiebruk och historiemedvetande – att skapa motivation

Något vi finner viktigt i historieundervisningen och för att öka elevers motivation är att tidigt introducera dem till begreppen *historiebruk* och *historiemedvetande*. Nationalencyklopedin definierar historiemedvetande på följande sett: ”(...) *historiemedvetande definierats som en symbiotisk relation mellan tolkningar av det förflutna, förståelse av den samtida situationen och perspektiv på framtiden.*”⁴¹ Ett mål som beskrivs i Lgr 11 är att skolan och lärarna ska utveckla elevernas historiemedvetande, genom att ge dem kunskap om historia, om hur historia skapas, och om hur historia används.⁴² Många uppfattar att historiebruk innebär det som historiker, historielärare, anställda och besökare på museer brukar. Enligt Karlsson och Zander (2011) är detta en väldigt snäv föreställning då begreppet innefattar så mycket mer. Historiebruk är hur historien används i samhället, för olika syften och i många olika sammanhang.⁴³

Genom att använda sig av, och låta eleverna arbeta med begreppen *historiebruk* och *historiemedvetande*, kan eleverna bli mer självständiga, vilket många aktuella motivationsteorier har påpekat som en faktor för att öka elevers inre motivation, något som Granbom (1998) lyfter fram. Detta kan hjälpa dem att förstå sin egen roll i historien, och även användandet av historia i det dagliga livet, vilket medför att öka historieämnets relevans. Uppmärksammas de inte på att historia är en del av det rådande samhället, och att de var och en spelar en viktig roll i historien, kan det vara svårt för dem att hitta motivation för att studera ämnet. Som lärare bör man arbeta aktivt och genomgående med dessa begrepp. Genom att göra eleverna medvetna om begreppen väljer vi att inkludera dem och ge dem kontroll över sin egen utbildning. Detta kan i sin tur leda till att eleverna finner sin inre motivation.⁴⁴ I dagens skola används begreppen av läraren, eleven hamnar således utanför. Vi menar att ett implicit arbete med begreppen, där eleverna delges är att föredra framför det explicita arbete som framförallt finns ute på skolorna idag.

⁴¹ <http://www.ne.se/historiemedvetande> (2013-10-17)

⁴² Eliasson, Alven, Rosenlund, Rudmert & Zander (2012, s. 262)

⁴³ Karlsson & Zander (2011, s. 56)

⁴⁴ Granbom (1998, s. 15)

Skolans värdegrund och uppdrag innebär att undervisningen som bedrivs ska främja elevernas fortsatta lärande, och ta utgångspunkt i deras bakgrund och tidigare erfarenheter.⁴⁵ Att från början lägga fokus på att göra eleverna medvetna om begreppen *historiebruk* och *historiemedvetande*, gör att eleverna själva har möjlighet att analysera och reflektera över sig själv och hur de hanterar och bemöter historia. Karlsson och Zander (2011) menar att historiemedvetande är viktigt för den egna identitetsbildningen.⁴⁶ Dessa begrepp är ytterst relevanta, då elevers motivation i skolan ofta tryter när de inte förstår vad kunskaperna de erfara i skolan ska användas till.⁴⁷ De har alltså svårt att koppla samman och förstå att deras egen historia lever i samverkan med skolans och samhällets historia. Det är just förståelsen av denna samverkan som gör att elevens historiemedvetande utvecklas.⁴⁸ Berggren & Johansson (2006) belyste i sin studie att det fanns ett intresse för historieämnet men att många elever upplevde det som svårt.

En av skolans största faror är att den ibland upplevs dekontextualiserad, alltså skild från elevernas vardag. En bidragande faktor till den bristande motivationen hos eleverna kan vara att eleverna inte förstår vad kunskaperna de erfara ska användas till, förutom att få godkänt på proven. Just denna brist på samband mellan skola och vardag måste motverkas.⁴⁹ Vad som har hänt, händer och kommer att hända i samhället måste införlivas mer i den utbildning vi erbjuder eleverna. Vi anser att temat jämställdhet kan vara ett bra ämne för att koppla samman elevens verklighet med skolämnet historia.

5.1 Undervisningsmetoder

I detta avsnitt kommer vi ta upp de metoder vi utgått från när vi utvecklat olika våra undervisningsmetoder där vi förenar historia med motivationsteorier. Vi beskriver även hur dessa metoder kan verka för att utveckla elevers historiemedvetande och historiebruk som vi också anser är en bidragande faktor för att öka elevers motivation. De metoder vi kommer beskriva är; *kontrafaktisk undervisning*, *medieanalys* samt *drama i undervisning*.

⁴⁵ Lgr 11 (2011) *Skolans värdegrund och uppdrag* (s. 8) Skolverket.

⁴⁶ Karlsson & Zander (2011, s. 48, 52)

⁴⁷ Davidsson & Flato (2010, s. 7)

⁴⁸ Hermansson Adler (2012, s. 26)

⁴⁹ Davidsson & Flato (2010, s. 67)

5.1.1 Kontrafaktisk undervisning

För att eleverna ska utveckla sitt historiemedvetande måste skolan ge dem en chans att undersöka dåtiden, analysera nutiden och spekulera kring framtiden. Detta *då, nu och sedanperspektiv* kan eleverna utveckla genom att exempelvis skriva en kontrafaktisk berättelse. Detta innebär att eleverna utifrån de fakta de har kring historiska skeenden, samt nutiden, får möjlighet att skriva en berättelse där de kan ändra viktiga händelser i historien. Framtidsperspektivet införlivas då man som lärare får en uppfattning om elevernas resonemangsförmåga kring möjliga skeenden. Denna kontrafaktiska historia kan givetvis inte ersätta den faktiska, men eleven utvecklar genom denna typ av uppgift sina färdigheter i att beskriva, analysera och värdera fakta. Även färdigheter när det gäller att se samband i historiska händelseförlopp utvecklas. Målet med en kontrafaktisk berättelse är att resonera kring frågan: *Vad hade hänt om inte...?* För att överhuvudtaget ha möjlighet att göra detta måste eleverna ha en god grund av faktiska kunskaper att stå på innan de börjar resonera kring ett svar.

I en kontrafaktisk berättelse kan det vara bra att välja ett specifikt perspektiv att skriva utifrån. Detta kan öka elevens förståelse av hur andra tänker och känner, alltså detta kan utveckla den historiska empatin. Hermansson Adler har i *Historieundervisningens byggstenar* (2012) formulerat fyra centrala steg för hur kontrafaktiska övningar kan utveckla elevernas historiska empati:

1. *Upplevelse* – av berättelsen
2. *Inlevelse* – i aktörens situation
3. *Förståelse* – av aktörens känslor
4. *Ansvarstagande* – med handlingsberedskap utifrån känslan och förståelse av aktören.⁵⁰

Anna-Lena Lilliestam, forskare i historiedidaktik, menar att kontrafaktisk undervisning kan hjälpa eleverna att öka sin förståelse för hur olika skilda faktorer har betydelse för historiska förlopp.⁵¹ Vidare lyfter Lilliestam fram sex fördelar som gynnar både elever och lärare, genom kontrafaktisk undervisning. Dessa baserar hon på den studie hon genomfört i tre gymnasieklasser, där hon studerade historieundervisning och elevernas historiska tänkande.⁵²

⁵⁰ Hermansson Adler (2012, s. 132)

⁵¹ Lilliestam, (2009, s. 5)

⁵² Lilliestam (2009, s. 23)

- Utveckla sin förståelse för strukturella faktorer och aktörers betydelse.
- Utveckla sin argumentationsförmåga.
- Motverka deterministiskt tänkande.
- Utveckla sin historiska empati.
- Få en bild av elevernas historiska tänkande.
- Få en bild av elevernas historiska kunskaper.

Både Hermansson Adler och Lilliestam är eniga om att historieundervisning genom kontrafaktiska övningar kan ge fördjupade historiska kunskaper, samt gynna elevernas historiemedvetande.

5.1.2 Medieanalys

För att eleverna ska få insikt i hur historia används i samhället idag, *historiebruk*, är media en bra väg att gå. Vad eleverna kanske inte är medvetna om är att historia används dagligen, på tv, i film, på museer, i marknadsföringssyfte, för politiska skäl och i många fler syften. Detta är medier eleverna möter konstant.⁵³ Agneta Danielsson menar i *Att arbeta med media – i skola och förskola* (1997) att det är viktigt att ta elevernas erfarenheter på allvar, först då kan mediepedagogik bli framgångsrikt. Hon vill med media i undervisningen ge eleverna kunskap att hantera det massiva medieutbud som de dagligen omges av.⁵⁴ Som lärare bör man arbeta med att göra eleverna medvetna om historiebruket som finns runt om i samhället, samt att ge dem redskapen att resonera, reflektera och analysera användandet av historia. För att möta elevernas verklighet är medieanalys en bra metod att använda sig av i arbetet med historiebruk. Kristin Olson och Cecilia Boreson lyfter i *Medieresor – om medier för pedagoger* (2004) fram Thomas Koppfeldts åsikt gällande att eleven erfar en djupare och mer långvarig kunskap om man ger dem möjlighet att reflektera utifrån sina vardagserfarenheter.⁵⁵

Medieanalys kan innehålla många former av media; bilder, filmer, musik, datorspel, reklamannonser, reklamfilmer, tidningar, osv. När man väljer att undervisa med denna metod är det viktigt att tänka på materialets relevans, det måste kunna bidra till lärandeprocessen.⁵⁶ Hermansson Adler lyfter fram att ett alternativ när man visar filmer

⁵³ Olson & Boreson (2004, s. 9)

⁵⁴ Danielsson (1997, s. 11-12)

⁵⁵ Olson & Boreson (2004, s. 11)

⁵⁶ Hermansson Adler (2012, s. 137)

som bygger på historiska händelser i sin undervisning är att undersöka filmen riktighet. Ibland speglar filmen, eller övrig media, snarare sin samtid än den historiska epok den strävar efter att porträttera. Genom media levandegörs historia på många sätt och eleverna erfar en djupare, mer livfull och framförallt mer minnesvärd bild av historien.⁵⁷

5.1.3 Drama i undervisning

Ett sätt att göra historiska händelser levande för eleverna är att tillämpa dramaövningar i sitt klassrum. Kring drama är inlevelse ett nyckelord, med hjälp av fantasi få fakta att bli levande.⁵⁸ Historiemedvetande berör främst ett då, nu och sedanperspektiv, men handlar också om att historien inte är determinerad utan kan ses ur många olika perspektiv. Historiemedvetande handlar alltså också om vårt sätt att se på historien. Eleven kan via drama utveckla sitt historiemedvetande genom att bli medveten om att det just finns olika perspektiv att betrakta historien på. Enligt Karlsson och Zander (2011) kan man inte enbart studera historien med hjälp av det förflutna. Det är utifrån vår samtid vi skapar oss en bild av det förflutna.⁵⁹ Hermansson Adler uttrycker att även drama är en bra undervisningsmetod för att utveckla sin empatiska förmåga då den knyter an känslomässigt till historien.⁶⁰

Historia handlar många gånger om att levandegöra historiska berättelser och livsöden. För att lyckas med detta bör dessa historiska berättelser beröra och ligga nära elevernas egna upplevelser och erfarenheter av det förflutna.⁶¹ I boken *Drama i undervisningen - en bok om Dorothy Heathcotes pedagogik* (2004) tar Betty Jane Wagner upp Heathcotes tanke om att man genom drama kan på ett enkelt sätt låta eleverna ta del av andras livsöden och koppla dem samma med sina egna. De kan med dramatiseringens hjälp ge liv och färg till det de läst i sin historiebok.⁶² Drama är också ett mycket effektivt redskap att använda för att eleverna ska kunna förstå orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar, människors levnadsvillkor och handlingar, som också är ett utav de kunskapskrav vi valt att arbeta med under vårt tema jämställdhet.

⁵⁷ Hermansson Adler (2012, s. 162)

⁵⁸ Olson & Boreson (2004, s. 84)

⁵⁹ Karlsson & Zander (2011, s 50-51)

⁶⁰ Hermansson Adler (2012, s. 212)

⁶¹ Karlsson & Zander (2011, s 53)

⁶² Wagner (2004, s. 261)

6. Metod

I detta avsnitt kommer vi gå djupare in på vårt val av undersökningsmetod. Vi kommer diskutera vilka fördelar respektive nackdelar som finns med den valda metoden. I avsnittet presenterar vi vårt deltagarurval, hur genomförandet och undersökningen gick till. Vi kommer även diskutera trovärdighet, och ta upp forskningsetiska frågor kring metoden.

6.1 Fokusgrupper

Syftet med detta utvecklingsarbete var att utveckla undervisningsmetoder utifrån motivationsteorier, och låta dessa metoder samverka med aktuella läroplaner. Hittills har vi genomfört en lägesanalys där vi undersökt en mängd forskning kring ämnet. Vi anser dock det vara nödvändigt att även belysa utvecklingsarbetet ur ett elevperspektiv. Genom detta elevperspektiv hoppas vi kunna få ett tydligare didaktiskt synsätt. Av dessa anledningar har vi valt att även genomföra gruppintervjuer som metod.

Vi har valt att använda oss av en specifik form av gruppintervju, nämligen fokusgrupper. Detta är en typ av strukturerad gruppintervju. Det som utmärker denna metod är att gruppen sammanställts i ett särskilt syfte, de behöver alltså inte ha någon naturlig anknytning till varandra. Gruppen kommer under intervjun diskutera ett givet ämne eller tema. Detta tema är beslutat av samtalsledarna, även kallade *moderatorer*. Dessa samtalsledare är i sin tur mer eller mindre aktiva och styrande beroende på studiens syfte och struktur.⁶³

Under intervjutillfället var vi inte intresserade av att få tydliga och konkreta svar, vi ville snarare få igång ett samtal, där många olika åsikter lyfts fram. Vi ville också att eleverna som deltar ska kunna resonera och diskutera kring det givna ämnet, inte för att komma fram till ett svar, utan istället ta till sig av andras åsikter och tankar. Genom detta hoppas vi kunna utläsa rådande tankestrukturer och värderingar. Ännu en fördel vi fann med metoden fokusgrupp är att det är samtalet som är det centrala och genom detta hamnar samtalsledarna i bakgrunden, och finns där endast som ett diskussionsstöd.⁶⁴ Intervju i grupp kan utgöra ett stöd för de enskilda individerna, samt väcka nya tankar

⁶³ Kvale & Brinkmann (2009, s. 166)

⁶⁴ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud (2012, s. 319)

och idéer. Då detta sker i samspel med andra kan vi dra slutsatsen att detta inte skett i individuella intervjuer. Trots de många fördelarna var vi medvetna om att vi inte kunde dra några generella slutsatser utifrån deras resonemang. Vårt mål var snarare att generera nya idéer kring vad elever i årskurs 8 anser om motivation och hur vi kan inkorporera dem i vår undervisning.

Fokusgrupper i kombination med andra former av forskningsmetoder brukar rekommenderas. Därför har vi som en del av vår metod studerat aktuell forskning kring motivation i allmänhet, samt motivation ur ett pedagogiskt perspektiv i synnerhet. I denna forskning tar vi vårt avstamp, men hoppas genom våra resultat kunna utveckla och föra fram nya tankar och resonemang baserat på elevernas åsikter kring motivation.

6.2 Urval

När man använder sig av fokusgrupp som metod bör deltagarna ha någon gemensam nämnare.⁶⁵ Vi har i vår undersökning valt att utgå från en övervägande homogen grupp. Med detta beslut hoppas vi uppnå ett djup i vår studie, snarare än bredd. Gruppen utgörs av elever från årskurs 8. Vi kommer undersöka två skolor belägna i mindre tätorter i Skåne. Med en homogen grupp syftar vi på att alla elever är åttondeklassare, de går i mindre skolor som är belägna i mindre orter. Vi kommer utföra fyra fokusgrupper, varav två bestående av flickor och två av pojkar. Denna uppdelning gör vi för att ha möjlighet att se om det finns några skillnader i pojkars och flickors syn på motivation i skolan. Baserat på tidigare erfarenheter tror vi också att denna uppdelning skapar ett klimat där alla vågar öppna sig och uttrycka sina åsikter. Grupperna kommer bestå av fem till sex personer. Ett för stort antal deltagare kan leda till att inte alla kommer till tals, och det uppstår även en risk för gruppbildning inom gruppen. Med risk för att diskussionen inte ska fortlöpa naturligt vill vi inte heller ha för få deltagare.⁶⁶

6.3 Verifiering

Under intervjutillfällena använde vi oss av ljudinspelning. Vi använde oss av två inspelningsredskap som gjorde att kvaliteten på ljudinspelningen höll hög nivå. Då vi medvetet valt en homogen grupp minskade vi automatiskt risken för felkällor, såsom att blanda ihop åldrar, kön eller åsikter. De frågorna vi ställde till eleverna mottogs väl,

⁶⁵ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud (2012, s. 322)

⁶⁶ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud (2012, s. 322-323)

majoriteten av informanterna förstod vad vi menade, och var något oklart så tydliggjorde vi frågan i direkt samband. Våra frågor var på så sätt välanpassade efter vår målgrupp.

Intervjun innebar att frågorna diskuterades, det uppkom alltså inga exakta svar på frågorna. Inget svar var varken korrekt, eller felaktigt. Reliabiliteten gäller alltså främst de individer vi talat med. Vi kan inte dra några generella antagande gällande vilka åsikter åttondeklassare runt om i Sverige bär på. Vår undersökning exemplifierar istället på vilka tendenser och attityder det kan finnas hos flickor och pojkar i årskurs 8.

Då våra huvudfrågor berörde metodiken för hur vi som lärare kan öka åttondeklassares motivation, valde vi att låta eleverna uttrycka sina tankar kring några undervisningsmetoder. Tankar och åsikter som uppkom i denna diskussion kom att vara ytterst relevant för vår undersökning, och det ledde till nya perspektiv som vi senare belyser i vårt resultat.

6.4 Etiska ställningstagande

Vid intervjuens början informerade vi deltagarna om vårt syfte till undersökningen, samt vilka som kommer ha tillgång till den färdiga uppsatsen. Då vi framförallt är ute efter eftertänksamma svar och diskussioner, ser vi inga problem med att ge eleverna en klar bild över vårt syfte. Hade vi istället varit intresserade av elevernas spontana reaktioner bör man vara noggrann med att inte nämna allt för mycket kring uppsatsen, det är då viktigt att behålla ett överraskningsmoment.⁶⁷

I uppsatsen kommer vi inte använda några elevers namn, då vi inte finner detta nödvändigt och vi vill att de ska känna sig trygga nog att uttrycka sina åsikter. Vi kommer även uttrycka elevernas åsikter på ett respektfullt sätt, där ingen individ hängs ut, skuldbeläggs eller utpekats som offer eller förövre. För att i den mån det går tolka elevernas svar korrekt kommer vi att under intervjun använda oss av omedelbar återkoppling. Vi kommer givetvis inte diskutera vad som sagts under intervjun, fränsett i uppsatsen. En risk vi är varse om är dock att vi inte är medvetna om deltagarnas hänsyn gentemot varandra, vi rör inte över om deltagarna diskuterar varandras svar

⁶⁷ Kvale & Brinkmann (2009, s. 87-88)

utanför intervjulokalen.⁶⁸ För att undvika situationer där olämplig information sprids kommer vi be deltagarna visa hänsyn för vad som sägs under diskussionen.

När det gäller minderåriga är det alltid viktigt att tänka på vem ska bör ge sitt samtycke för intervjun. Är det eleven själv, skolan eller föräldrarna?⁶⁹ Då vår intervju gäller motivation i skolan, vilket är ett ämne som vi inte uppfattar varken känsligt eller stötande, anser vi att skolans och elevens samtycke är tillräckligt.

6.5 Genomförande

Vår metod utgörs till stor del av att analysera relevant litteratur i ämnet motivation. Dock valde vi även att prata med ungdomar i årskurs 8, som är den åldersgrupp vår undersökning särskilt berör. Detta val av metod gjorde vi då vi var intresserade av att ta reda på om vi tolkat motivationsteorierna rätt. Vi ville styrka vårt forskarperspektiv med ett elevperspektiv.

Utförandet av fokusgrupperna skedde vid fyra olika tillfällen. Grupperna vi talade med bestod av fyra till fem slumpmässigt utvalda elever ur årskurs 8. Vid det första och andra intervjutillfället fick vi möjlighet att sitta i en avslappnande miljö på skolan, nämligen en mindre konferenslokal. Klimatet i grupperna var bra från början, och bättre blev det när eleverna vågade ta för sig av fikan vi dukat upp. Samtalet flöt på bra, och vi kunde på ett naturligt sätt styra samtalet i rätt riktning. Båda grupperna diskuterade i ca 30 minuter, vilket var vår tidsberäkning. Vid det tredje och fjärde tillfället var vi på en annan skola. Vid dessa tillfällen befann vi oss i ett tomt klassrum. Rummets stora rymd gjorde att eleverna kändes något distraherade de första minuterna av intervjuerna. Även här hade fikan en positiv inverkan och samtalen kom igång och fortlöpte naturligt under hela intervjun. Dock fick vår roll som moderatorer bli lite starkare under flickornas diskussion då de gärna hamnade på sidospår under sin diskussion. Resultatet av intervjuerna blev väldigt givande och vi fick mängder av intressanta svar, tankar och idéer från eleverna, som vi analysera i vårt resultat.

⁶⁸ Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud (2012, s. 320)

⁶⁹ Kvale & Brinkmann (2009, s. 87)

7. Resultat

Syftet med denna uppsats var att utveckla undervisningsmetoder som kan öka elevers motivation, vi har i våra metoder utgått från specifika mål ur den aktuella läroplanen i historia. I denna del kommer vi svara på våra inledande frågeställningar. Vi kommer besvara dessa genom att presentera de undervisningsmetoder vi utifrån motivationsteorier, kunskapskrav, lärandemål och elevintervjuer, tagit fram. För att belysa vårt genusperspektiv kommer vi även ta upp detta i de avsnitt, som vi framförallt baserat på våra elevintervjuer. Frågeställningarna är:

1. Vilka undervisningsmetoder kan man använda för att öka elevers motivation och intresse för historieämnet, utifrån de aktuella läromålen i historia? Vi begränsar oss till elever i årskurs 8.
2. Vilka, om några, skillnader kan vi se i hur flickor och pojkar uppfattar motivation för historieämnet?
3. Hur kan man som lärare använda sig av begreppen *historiemedvetande* och *historiebruk* när man undervisar om jämställdhet och för att öka elevernas motivation för historieämnet?

7.1 Resultat av fokusgruppsintervjuer

Målet med våra fokusgrupper var att få ett elevperspektiv för att komplettera det teoretiska forskarperspektiv vi behandlar i vårt arbete. Samt att diskutera deras åsikter gällande de undervisningsmetoder vi tagit fram. Vi ville även undersöka om vi kunde urskilja några olikheter mellan flickornas och pojkarnas svar. Efter att ha intervjuat fyra olika fokusgrupper varav två pojkgrupper och två flickgrupper så fann vi att det inte var några större skillnader mellan flickornas och pojkarnas svar. Alla grupper hade bra förståelse för vad motivation innebar. En flicka uttryckte motivation så här: "*Motivation är något som gör att man vill fortsätta.*"⁷⁰ Något som förvånade oss var deras syn på vem som bar det största ansvaret för att motivera dem. Då de flesta satte sig själv som bärare av huvudansvaret för sin egen motivation, därefter kom lärarens ansvar.⁷¹ En flickgrupp kom fram till att: "*Det är lärarens ansvar att motivera men även vi själva*

⁷⁰ Fokusgrupp – Flickor (2013-10-03)

⁷¹ Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

måste motivera oss själva och våra kompisar."⁷² Våra intervjuer pekar åt samma resultat som Hedegaard Hein tar upp i den aktuella FISH!-teorin, där det egna ansvaret är i fokus.⁷³

Att koppla undervisningen till elevernas intresse är något som många forskare lyfter fram. Granbom tar upp metoden som vi väljer att kalla *intresse som motivationsmetod*, som den mest effektiva metoden för att öka elevernas inre motivation. Även Davidsson och Flato väljer att fokusera på denna metod. Eleverna vi intervjuade upplevde att många av deras lärare försökte ta hänsyn till och möta deras intressen. Eleverna lyfte fram att film och önskade diskussionsämnen är exempel på lärarnas försök till detta.⁷⁴ Lyckas man som lärare koppla sitt ämne till elevernas intresse, så skapar man i sin tur elever som erhåller en mer varaktig kunskap. Intresse som motivationsmetod resulterar att elevernas inre motivation stimuleras och i sin tur medför detta att de gärna lägger ner tid på en uppgift utifrån ämnet, inte bara för att de är tvungna.⁷⁵

Vidare pratade vi med eleverna om hur en bra lektion var upplagd, och både pojkarna och flickorna var rörande överens om att en varierad lektion där både rörelse och kreativitet tilläts, var delar av en bra lektion. Diskussion- och debattövningar lyftes av eleverna fram som bra exempel på hur man kunde variera en lektion. Något som också nämndes var längden på lektionerna, där alla grupper var rörande överens om att en lektion bör inte vara mer än 50 minuter lång för att undvika att de tappar fokus.⁷⁶

När vi presenterade våra tre olika undervisningsmetoder var resultatet också här övervägande likartat. Vi bad dem att komma överens om vilken undervisningsmetod de ansåg skulle passa en hel klass. De fick alltså chans att sätta sig in i lärarens situation. Den undervisningsmetod som blev populärast bland eleverna var en medieanalys som skedde i grupp, som även hade ett redovisningsmoment. Det eleverna uppskattade med denna metod var att det skedde i grupp, samt att redovisningsmomentet innebar ett muntligt framträdande inför klassen, vilket lyftes fram som positivt.⁷⁷ *"Det är viktigt att lära sig samarbeta och redovisa, alla ska klara det utan att det känns pinsamt för det*

⁷² Fokusgrupp – Flickor (2013-10-08)

⁷³ Hedegaard Hein (2012, s.219-222)

⁷⁴ Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

⁷⁵ Davidsson & Flato (2010, s. 15), Granbom (1998, s. 22-23)

⁷⁶ Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

⁷⁷ Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

kommer vi ha stor nytta av som vuxna.”⁷⁸ Vi kommer att djupare förklara denna undervisningsmetod i följande avsnitt.

7.2 Undervisningsmetoder

Jämställdhet är ett ämne som alltid är aktuellt i samhället. Därför har vi valt att låta våra undervisningsmetoder kretsa kring detta. Det centrala innehåll vi valt, är det där vi finner tydliga kopplingar till vårt tema:

- Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier, nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet.
- Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.⁷⁹

Vi har tagit fram de kunskapskrav inom historieämnet som är relevanta för vårt tema *jämställdhet*. Vi har formulerat om kunskapskraven nedan är för betyg E i årskurs 9:

- Eleven har grundläggande kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder.
- Eleven visar det genom att föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av *samhällsförändringar* och *människors levnadsvillkor och handlingar*. Dessutom förklarar eleven hur människors *villkor och värderingar* kan påverkas av den tid de lever i.
- Eleven kan undersöka några *utvecklingslinjer* inom kulturmöten, migration, politik och *levnadsvillkor* och beskriver då enkla *samband* mellan olika tidsperioder.
- Eleven anger också någon *tänkbar fortsättning* på dessa utvecklingslinjer och motiverar sitt resonemang med enkla och till viss del underbyggda hänvisningar till det *förflutna och nuet*.⁸⁰

Som vi tagit upp i tidigare avsnitt kring motivation, så är människan en målsträvande varelse, och det är önskan om att nå framtida mål som motiverar henne.⁸¹ I våra undervisningsmetoder lade vi störst fokus på den *inre* motivationen. Genom detta vill vi försöka fånga upp den inre drivkraften hos våra elever och skapa nyfikenhet och

⁷⁸ Fokusgrupp – Flickor (2013-10-08)

⁷⁹ Lgr 11 (2011) *Kursplaner: Historia* (s.176) Skolverket

⁸⁰ Lgr 11 (2011) *Kursplaner: Historia* (s.180) Skolverket

⁸¹ Jenner (2004, s. 40)

intresse för uppgifterna vi ger dem. Detta är centrala delar i motivationsforskningen och forskare som Gärdenfors, Jenner och Imsen lyfter fram som ytterst väsentligt.⁸² Vi försöker åstadkomma detta genom att använda oss av *intresse som motivationsmetod* när vi utformar våra lektioner. Undervisningen är utformad så att alla tre tidigare nämnda aspekterna (*aktivitets- prestations- och kontaktmotiv*) av intresse som motivationsmetod blir tillgodosedda.⁸³

Undervisningsmetoderna vi planerade har vi givit tre rubriker som vi hoppas kunna, i ett inledande stadie, väcka en första nyfikenhet hos eleverna. Som vi tidigare lyft fram menar Granbom (1998) att intresseväckande i ett tidigt skede i undervisningen kan vara väldigt viktigt för den fortsatta motivationen.⁸⁴ Människan som kalkylerande varelse har förmågan att se tillbaka på tidigare erfarenheter, samt blicka framåt, och utifrån detta öka sin inre motivation. Detta skapar alltså positiva framtida förhoppningar. Genom att väcka elevernas intresse tidigt så ökar man deras förväntningar inför kommande uppgift, och deras motivation och ansträngning ökar.⁸⁵ Våra rubriker är:

- Flickor ska ha rosa och pojkar ska ha blått! Eller?
- Chansen att intervjua en hemmafru från 1950-talet och en feminist från 1910-talet!
- År 1919 fick kvinnor och män lika rösträtt! Eller?

7.2.1 Flickor ska ha rosa och pojkar ska ha blått! Eller?

Som vi nämnde innan så kommer eleverna i kontakt med historia på daglig basis, detta främst genom film, serier, tv-spel, böcker och reklam.⁸⁶ Under detta lektionspass kan vi knyta an till elevernas vardagserfarenheter, och genom detta öka deras förståelse för *historiebruk*. När man planerar och bedriver sin undervisning är det viktigt att man som lärare kopplar och tar hänsyn till elevernas tidigare erfarenheter. Det är först då som skolämnet historia möter elevens historia, som eleven har möjlighet utveckla ett *historiemedvetande*.⁸⁷ Thomas Koppfeldts menar att eleven erfar en djupare och mer långvarig kunskap om man ger dem möjlighet att reflektera utifrån sina vardagserfarenheter.⁸⁸ Hur ska man då som lärare vet vad som intresserar eleven? Ofta

⁸² Gärdenfors (2010, s. 13-16, 21), Jenner (2004, s. 51), Imsen (2006, s. 162-166),

⁸³ Granbom (1998, s. 22-23)

⁸⁴ Granbom (1998, s. 26-27)

⁸⁵ G Imsen. (2006, s. 463-464), Hedegaard Hein (2012, s. 28-33)

⁸⁶ Olson & Boreson (2004, s. 9)

⁸⁷ Hermansson Adler (2009, s. 20-26 & 28-31), Danielsson (1997, s. 11)

⁸⁸ Olson & Boreson (2004, s. 11)

behöver man inte tänka särskilt långt utanför sina egna referensramar. Vi lever faktiskt i samma verklighet som eleverna. Utifrån observation av och samtal med eleverna är det inte svårt att urskilja vilka intressen de har. Generellt kan vi se att vi alla påverkas av olika medier. Majoriteten av våra elever ser någon gång på tv, lyssnar någon gång på musik eller spelar någon gång tv/data-spel, detta är saker som generellt påverkar eleverna. Hur ska man då använda sig av dessa medier i sin historieundervisning? Många historiska epoker, händelser och personer gestaltas i olika medier. Lärarens roll bör vara att guida eleven mot de medier som har ett historiskt relevant innehåll, samt att ge dem redskapen att analysera och reflektera kring innehållet.

Vår undervisning kring jämställdhet kommer att väva in en form av medieanalys där vi för samman elevens vardag och skolans värld. Den typ av media vi har valt att införliva i vår undervisning är reklam. Reklam är något som normalt sett väcker starka åsikter, och med detta strävade vi att få reaktioner från eleverna. Reklam är också ett bra underlag för att analysera och diskutera historiebruk samt att kunna utveckla elevernas historiemedvetande genom att applicera ett *då, nu och sedan - perspektiv*. Denna uppgift tillgodoser det centrala innehållet i historieämnet som syftar till att undersöka den förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet som skett. Uppgiften kan även tydliggöra hur historia genom reklam kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.⁸⁹

För att inleda detta tema är tanken att man som lärare börjar med att förklara begreppet jämställdhet. Tydliggöra alla de historiska förhållanden och skeenden kring jämställdhetens utvecklingslinjer, tillföljt av att eleven arbetar med begreppet, för ökad förståelse. Ett sätt att fördjupa kunskaperna är att eleverna funderar på var de senast kom i kontakt med begreppet, ta reda på viktiga debatter som lyfts i media eller lyfta de frågor som var och en själv anser viktiga inom jämställdhet. Vidare är gemensamma diskussioner, i grupp eller helklass, viktiga för att få hållbar kunskap. Pojkarna vi intervjuade lyfte i sin diskussion fram vikten av att läraren ska ha förmåga att på ett bra sätt leda en diskussion i klassen, de menade också att det var viktigt att alla fick komma till tals.⁹⁰ Majoriteten av de eleverna vi intervjuade menade att diskussion som komplement till läsning eller föreläsning är väldigt givande. Det ökar mängden kunskap

⁸⁹ Lgr 11 (2011) *Kursplaner: Historia* (s.176) Skolverket

⁹⁰ Fokusgrupp – Pojkar (2013-10-08)

man minns. En av flickgrupperna vi talade med lyfte dock upp en svårighet med diskussioner, de menade att samtalet lätt kan hamna på sidospår, och som elev är det en svårighet att urskilja vad som är viktigt eller inte.⁹¹ Därför är lärarens ledande roll i en diskussion av yttersta vikt, man måste kunna bibehålla lektionens röda tråd, samt göra det tydligt för eleverna vad som är viktigt i diskussionen.

Efter att begreppet jämställdhet är tydligt och förstått ska eleverna använda den kunskap de förvärvat. Tillsammans med läraren ska eleverna i grupp undersöka ett utvalt material bestående av reklamfilmer och reklamannonser från olika årtionde under 1900-talet. All media kommer kretsa kring hur män och kvinnor har framställs genom tiderna. Det eleverna ska studera närmare är; framställandet av män och kvinnor, maktförhållande, samband med verkligheten och kopplingar till nuet och framtiden. Vi har utifrån intervjuerna upptäckt att eleverna vi talat med har övervägande positiva erfarenheter av att arbeta i grupp. Vi lät de även fundera över hur detta grupparbete hade passat en helklass, och många av eleverna menade att grupparbetet var något som passade de flesta av deras klasskamrater.⁹² En av flickgrupperna lyfter framförallt fram att det var viktigt att tidigt lära sig samarbeta med andra. Gruppen lyfte också fram att man i grupp får möjlighet att vidga sitt eget perspektiv genom att lyssna på och förstå andras åsikter.⁹³

Redovisningen av elevernas grupparbete är tänkt att framföras till klassen genom en Power Point - presentation. En grupp flickor vi intervjuade pointerade vikten av att lära sig power point samt att hantera att redovisa och prata inför en stor grupp.⁹⁴ I redovisningen ska eleverna lyfta fram de bilder eller filmer de tycker är mest intressanta. Många gamla reklamannonser är ju både roliga och annorlunda gentomt vad eleverna är vana att se, tanken är att detta ska leda till en intressant diskussion.

Denna undervisningsmetod berör begreppet historiebruk på ett väldigt tydligt sätt. För att eleverna ska förstå detta måste man som lärare synliggöra hur historia har använts och hur det används idag. Detta kan införlivas i diskussioner vid redovisningstillfället. Då betydelsen av begreppet blir väldigt tydligt.

⁹¹ Fokusgrupp – Flickor (2013-10-08)

⁹² Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

⁹³ Fokusgrupp – Flickor (2013-10-08)

⁹⁴ Fokusgrupp – Flickor (2013-10-08)

Genom denna undervisningsmetod så har vi försökt tillgodose elevens alla motiv för intresse som motivationsmetod som Granbom tar upp. *Aktivitetsmotivet* tillgodoses genom att eleverna får undersöka de olika reklamannonserna och filmerna, samt att de i redovisningsformen få möjlighet att ge utlopp för sin kreativitet med färg, film, bild och form. *Prestationsmotivet* tillgodoses genom att slutresultatet får en individuell prägel, och därför känner varje elev ett ansvar att prestera sitt yttersta. *Kontaktmotivet* tillgodoses genom att vi redan vid undervisningens introduktion presenterar en intressant rubrik som väcker nyfikenhet. Om man direkt vid undervisningens start ger eleverna höga förväntningar på kommande lektioner så är detta en bidragande faktor till att tillgodose kontaktmotivet.⁹⁵

Det är inte bara Granbom som lyfter fram vikten av att skapa ett intresse för att öka den inre motivationen. Även Davidsson och Flato menar att inre motivation skapas om man som lärare lyckas koppla sitt ämne till elevernas intresse och deras vardagserfarenheter. Då skapar man i sin tur elever som erhåller en mer varaktig kunskap.⁹⁶ Intresse som motivationsmetod skapar alltså inte bara upprepande papegojor i klassrummet, utan elever som kommer agera kunskapsbärare under resten av sina liv. Elevens motivation för ämnet är det som påverkar hur aktiv eleven är i undervisningen, samt ger kunskaperna ett syfte.⁹⁷

7.2.2 Chansen att intervjua en hemmafru från 1950-talet och en feminist från 1910-talet!

Genom att applicera drama i sin undervisning gör man lärandet mer lekfullt. Det är just det naturliga lärandet som Gärdenfors efterlyser i den svenska skolan.⁹⁸ Man måste skapa fler undervisningsmetoder som gör anspråk på den inre motivationen. Att göra arbetet lekfullt gör undervisningen rolig samt att det skapar energi. Den nya FISH! - teorin som Hedengard Hein lyfter fram understryker vikten av att ha en positiv attityd och göra uppgifter mer lättsamma och underhållande. Att också gemensamt utföra olika arbetsmoment med sina klasskamrater menar Davidsson och Flato att man skapar en

⁹⁵ Granbom (1998, s. 24-27)

⁹⁶ Davidsson & Flato (2010, s. 15)

⁹⁷ Davidsson & Flato (2010, s. 12)

⁹⁸ Gärdenfors (2010, s. 81)

samhörighetskänsla och kan leda till ett positivt arbetsklimat där eleverna motiveras varandra.⁹⁹

Genom drama låter man eleverna vara kreativa, man fokusera på elevers förmåga till integration av tanke, känsla och handling. Drama är ett bra tillämpningssätt för att öva elevers empatiska förmåga samt att det kan stärka och underlätta lärandet.¹⁰⁰ Genom att agera och spela en annan person än sig själv tvingas man att sätta sig in i den andra personens sätt att tänka och agera. Detta kan underlätta om man ska diskutera något ämne som kan upplevas känsligt, då eleverna personligen inte behöver ta ställning och stå bakom det man uttrycker. Detta öppnar upp för att belysa för eleverna att det finns olika perspektiv att betrakta historien på. Samt hur vi utifrån vår samtid skapar oss en bild av det förflutna.¹⁰¹ Betty Jane Wagner tar upp Heathcotes tanke om att drama låter eleverna ta del av andras levnadsvillkor och se samband mellan dessa och sin egen historia. De kan med dramatiseringens hjälp ge liv och färg till det de läst i sin historiebok.¹⁰²

Vi hade tänkt återigen börja med en introduktion av läraren genom föreläsningar om jämställdhet, med fokus på införandet av allmän och lika rösträtt och de samhällsförändringar som skedde i och med detta. För att sedan göra kampen om jämställdhet levande än idag så kan man som lärare göra olika nedslag i historien, och sedan diskutera med sina elever vilken påverkan detta hade för utvecklingen av jämställdhet. Det är människors levnadsvillkor som ökar förståelsen för jämställdhetens utvecklingslinjer. Många av de elever vi intervjuade ansåg att diskussioner i grupp eller i helklass är mycket givande, en av flickgrupperna lyfte även upp att läraren måste ha en ledande roll i diskussionerna för att man ska lättare kunna greppa huvudpunkterna som förts fram.¹⁰³ Uppgiften öppnar upp för att mycket av det centrala innehållet kan behandlas, beroende på vilka händelser, eller historiska personer eleverna väljer att forska kring. Allt från demokratisering i Sverige, folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män har möjlighet att

⁹⁹ Hedegaard Hein (2012, s.219-222), Davidsson & Flato (2010, s. 27)

¹⁰⁰ Hermansson Adler (2009, s. 212)

¹⁰¹ Karlsson & Zander (2011, s 50-51)

¹⁰² Wagner (2004, s. 261)

¹⁰³ Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

lyftas fram. Eleverna får även möjlighet att förstå hur män och kvinnor har påverkats av sin samtid.¹⁰⁴

Dramauppgiften går till på följande sätt, eleverna får ett antal historiska nedslag som varit betydelsefulla för utvecklingen kring jämställdhet. Eleverna ska sedan i par välja ett av förslagen och ta reda på fakta om den historiska händelsen. Sen börjar deras kreativa arbete, de ska tillsammans skriva ett fiktivt manus där det är tänkt att de reser tillbaka i tiden för att intervjua en person som var med vid den utvalda händelsen. De historiska nedslag eleverna kan välja mellan är; när det första valet ägde rum efter den allmänna och lika rösträtten trätt i kraft, här väljer eleverna att kanske porträttera en kvinna som rösta för första gången. De kanske vill flytta sig tillbaka till en tid innan allmän och lika rösträtt har trätt i kraft, för att intervjua en man eller kvinnan som demonstrerar för allmän och lika rösträtt. Eller så kan de välja att intervjua en hemmafru från 1950-talet för att se hennes tankar om när hemmafruidealet ifrågasätts, eller hur kvinnor bli mottagna i arbetet och vad de fick arbeta med. Eller vilken påverkan det fick för jämställdheten och för människor när preventivmedlet blev tillåtet. Det är sedan tänkt att en av eleverna agerar intervjuare och den andre blir intervjuad, det är viktigt att de tänker på att intervjun blir realistisk och faktamässigt korrekt.

När eleverna ska redovisa sina intervjuer så tar vi den moderna tekniken till hjälp, då de flesta elever idag har en mobil med både ljud och bild inspelningsfunktion. De kan då välja att spelas in en ljudinspelning och låtsats att det är ett radioreportage eller så väljer de att videofilma och gör det till ett nyhetsklipp. Här får elevernas kreativa skaparbehov en möjlighet att utvecklas genom utklädande och olika redigeringsverktyg. Detta ska sedan framföras till klassen. En flickgrupp som vi intervjuade kom med ett förslag på förändring till denna form av redovisning. De ansåg att det är oerhört viktigt att lära sig att prata inför klassen och föreslog att man även skulle kunna få välja att dramatisera intervjun i klassrummet, inför sina klasskamrater.¹⁰⁵

Det var många av de elever vi intervjuade som ansåg att denna lektion skulle passa de själva och deras klass oerhört bra.¹⁰⁶ Variationen genom att lyssna på läraren, läsa själv,

¹⁰⁴ Lgr 11 (2011) *Kursplaner: Historia* (s.176) Skolverket

¹⁰⁵ Fokusgrupp – Flickor (2013-10-08)

¹⁰⁶ Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

arbeta ihop med någon och att få göra något aktivt och kreativt tilltalade många. Det var framför allt en pojkggrupp som efterlyste mer aktivitet och fler överraskningsmoment på lektionerna, de ansåg att ett ämne snabbt kunde bli tråkigt om varje lektion var uppbyggd på samma sätt, och att man kunde förutse varje tillfälle.¹⁰⁷ Som vi tidigare nämnt föredrog många elever att arbeta i grupp, eller i par, framför enskilt arbete.¹⁰⁸

Precis som i första undervisningsmetoden så har vi försökt tillgodose elevens alla motiv för intresse som motivationsmetod som Granbom tagit fram. *Aktivitetssmotivet* genom att eleverna får möjlighet att kombinera den fakta de just läst med sin egen påhittighet genom att skapa ett fiktivt manus till sin intervju. Denna undervisningsmetod har ytterligare ett skaparstadium nämligen ljud/video klippet. Att på detta sätt aktivt gå in och bli en del av historien ger också upphov till ökad motivation. En ökad förståelse för historia och sin egen roll i historien, kan också ge en ökad motivation att lära.¹⁰⁹ *Prestationsmotivet* blir tillgodosett just genom att det inte rör sig om att återberätta faktakunskaper, utan eleverna får verkligen göra kunskapen till sin. Motivation handlar främst om att de nya kunskaper vi får inte bara innehåller fakta, utan att det vävs samman med egna tankar, funderingar, resonemang och känslor. Dessa ska sedan ge färg och glöd till våra handlingar, vilket i sin tur ska leda till en ökad lust att lära.¹¹⁰ *Kontaktssmotivet* som egentligen är ett redskap för att nå känslomässig tillfredsställelse, arbetas med på lite olika sätt under denna uppgift.¹¹¹ Precis som vi påvisade i förra undervisningsmaterialet så kan du genom en spännande och intresseväckande introduktion, och en rubrik eller titel som fångar elevernas uppmärksamhet öka deras motivation. På så sätt börjar man redan under första lektionstillfället arbeta med elevernas kontaktsmotiv. Sedan genom just drama ges eleverna utrymme för att förena sina faktakunskaper med känslor.

Drama kan innebära informellt lärande och detta är något lustfyllt hos eleverna. Även elevernas lekfullhet får chans att utvecklas genom drama. Gärdenfors lyfter vikten av det informella och lustfyllda lärandet för att öka elevens inre motivation. Hedegaard Hein tar upp FISH! - teorin som uttrycker att lekfullt arbete och skapar motivation.¹¹²

¹⁰⁷ Fokusgrupp – Pojkar (2010-10-03)

¹⁰⁸ Fokusgrupp – Pojkar/Flickor (2013-10-03) (2013-10-08)

¹⁰⁹ Gärdenfors (2010, s. 21-22)

¹¹⁰ Imsen (1992, s. 51)

¹¹¹ Granbom (1998, s. 26-27)

¹¹² Gärdenfors (2010, s. 81), Hedegaard Hein (2012, s.219-222)

7.2.3 År 1919 fick kvinnor och män lika rösträtt! Eller?

För att eleverna ska utveckla sitt historiemedvetande måste skolan ge dem en chans att undersöka dåtiden, analysera nutiden och spekulera kring framtiden. Detta *då, nu och sedanperspektiv* kan eleverna utveckla genom att skriva en kontrafaktisk berättelse. Detta innebär att eleverna utifrån de fakta de har kring historiska förhållanden och skeenden, samt nutiden får möjlighet att skriva en berättelse där de kan ändra viktiga händelser i historien. Framtidsperspektivet införlivas då man som lärare får en uppfattning om elevernas resonemangsförmåga kring möjliga skeenden. Denna kontrafaktiska historia kan givetvis inte ersätta den faktiska, men eleven utvecklar genom denna typ av uppgift sina färdigheter i att beskriva, analysera och värdera fakta.¹¹³ Även färdigheter när det gäller att se samband i historiska utvecklingslinjer och händelseförlopp utvecklas. Lilliestam menar att kontrafaktisk undervisning kan hjälpa eleverna att öka sin förståelse för hur olika skilda faktorer har betydelse för historiska förlopp.¹¹⁴ Dessutom lyfter hon fram att elevens förmåga att utveckla sin historiska empati samt sin förmåga att resonera och ifrågasätta den deterministiska historiesynen genom kontrafaktisk undervisning.¹¹⁵ Hermansson Adler och Lilliestam är eniga om att historieundervisning genom kontrafaktiska övningar kan ge fördjupade historiska kunskaper, samt gynna elevernas historiemedvetande. Målet med en kontrafaktisk berättelse är att resonera kring frågan: *Vad hade hänt om inte...?* För att överhuvudtaget ha möjlighet att göra detta måste eleverna ha en god grund av faktiska kunskaper att stå på innan de börjar resonera.

Den tredje och sista undervisningsmetoden vi planerat bygger på en kontrafaktisk metod. Vilket innebär att vi ger eleverna en möjlighet att utifrån fakta ändra historiens gång. Hermansson Adler (2012) menar att man genom denna metod låter eleverna fördjupa sina kunskaper genom att först noggrant studera vad som faktiskt hände, sedan utifrån detta arbeta med realistiska hypoteser kring möjliga samhällsförändringar.¹¹⁶

För att lyckas med en kontrafaktisk övning måste händelsen man låter eleverna spekulera kring vara relevant.¹¹⁷ Vi har valt att utgå från 1919, året då män och kvinnor

¹¹³ Hermansson Adler (2012, s. 135)

¹¹⁴ Lilliestam, (2009, s. 5)

¹¹⁵ Lilliestam (2009, s. 23)

¹¹⁶ Hermansson Adler (2012, s. 127)

¹¹⁷ Hermansson Adler (2012, s. 128)

i Sverige fick lika rösträtt. Genom att lyfta fram händelser som kretsat kring rösträtt på andra platser i världen. Samt ge eleverna en stabil grund att stå på när det gäller de faktiska händelserna i Sverige under 1919, och åren före, ger denna uppgift eleverna chans att använda sin analys- och reflektionsförmåga till att förändra historien. De kan fördjupa sina kunskaper genom att skapa en väl underbyggd bild av ett alternativt händelseförlopp. För att eleverna ska utveckla sitt *historiemedvetande* kan de genom denna uppgift undersöka dåtiden, analysera nutiden och spekulera kring framtiden, de erhåller alltså ett *då, nu och- sedanperspektiv*.¹¹⁸ Denna uppgift verkar för det centrala innehållet i historieämnet genom att eleverna ska få en tydlig bild av demokratiseringsprocessen i Sverige under 1900-talet. Samt kvinnorrörelsen och kampen som skedde kring allmän och lika rösträtt. Genom en kontrafaktisk berättelse får eleverna möjlighet till ökad förståelse för hur vår samtid påverkar våra villkor och värderingar.¹¹⁹

I denna kontrafaktiska undervisningsmetod ska eleverna arbeta enskilt med att skriva en text; ett brev, en berättelse eller en kortare biografi. Många av de elever vi intervjuade föredrog att arbeta i grupp eller par, men vi valde ändå att lyfta fram detta arbetssätt. Några flickor i en av flickgrupperna lyfte fram att de uppskattade att arbeta enskilt. De tog även hänsyn till lärarens svåra uppgift med att betygsätta varje elev enskilt för vad de åstadkommit i grupp.¹²⁰ Under tidigare samtal med elever i blandade högstadiåldrar har vi förstått att fördelarna med enskilda arbeten ligger i att man bara blir bedömd för det man själv gjort. Detta innebär en trygghet för många elever.

För att utveckla elevernas historiska empati ska eleverna välja ett perspektiv att skriva utifrån, det finns många intressant och gripande levnadsvillkor att gestalta. Den historiska empatin kan utvecklas i fyra steg; upplevelse, inlevelse, förståelse och ansvarstagande.¹²¹ Alla dessa steg kan, med rätt vägledning, bli uppfyllda genom denna typ av uppgift. I sin text ska eleverna ta hänsyn till och reflektera kring; vad ledde fram till allmän och lika rösträtt? Vilka blev berörda? Vad blev konsekvenserna av händelsen? Att se, undersöka och analysera hela utvecklingslinjen är viktigt, utan detta blir konsekvenserna av en samhällsförändring svåra att resonera kring.

¹¹⁸ Karlsson & Zander (2011, s. 48)

¹¹⁹ Lgr 11 (2011) *Kursplaner: Historia* (s.176) Skolverket

¹²⁰ Fokusgrupp – Flickor (2013-10-03)

¹²¹ Hermansson Adler (2012, s. 132)

Genom denna undervisningsmetod ska eleverna få chans att få alla sina behov/motiv inom intresse som motivationsmetod uppfyllda. Inom *aktivitetsmotivet* ingår fyra olika behov; *rörelsebehov*, *skaparlust*, *forskarbehov* och *spänningsbehov*. Genom denna uppgift kan både elevens skaparlust, forskarbehov och spänningsbehov uppfyllas. Skaparlusten tillfredsställs då eleven skapar en egen berättelse. Just skapande kan vara en stark drivkraft hos många individer. Precis som Gärdenfors tar upp, menar också Granbom att människor har en medfödd nyfikenhet, det ligger i hennes natur att undersöka och skapa mening i sin omgivning.¹²² Genom att forska och undersöka de faktiska händelserna, tillåts eleven agera ut sitt forskarbehov. Spänningsbehovet kan i detta fall tillfredsställas genom det känslomässiga engagemang som det innebär att skriva en berättelse utifrån ett tydligt perspektiv.¹²³

Då *prestationsmotivet* berör elevens individuella prestation är denna undervisningsmetod en bra väg att gå för att uppfylla just detta motiv. I planeringsstadiet av berättelsen ska läraren handleda eleven mot realistiska mål. Det är både viktigt att formulera hur lång tid man beräknar att ägna åt forskning, hur lång man önskar att berättelsen ska vara i färdigt format, samt vilka delar man tycker är viktigast att ha med. Allt detta kan räknas som mål, och det är viktigt att eleven har en klar bild framför sig kring hur processen och slutresultatet kommer se ut. Enligt kognitivismen är målen samt elevens förväntningar på sig själv en viktig faktor i skapandet av inre motivation.¹²⁴ Genom att låta eleverna skapa sig ett prestationsmotiv, blir de mer motiverade att redovisa ett bra slutresultat som möter deras egna förväntningar.¹²⁵ *Kontaktmotivet* tillgodoses genom kontinuerlig respons från och samarbete med läraren. Genom att eleven tillsammans med läraren sätter upp delmål utmed arbetets gång, skapas också positiva förväntningar på arbetets slutresultat. Och det är just våra förväntningar och tidigare erfarenheter som påverkar elevens attityd gentemot skolarbetet.

¹²² Gärdenfors (2010, s. 21), Granbom (1998, s. 24)

¹²³ Granbom (1998, s. 24)

¹²⁴ Meece, Schunk & Pintrich (2010, s 77)

¹²⁵ Granbom (1998, s. 24-26)

8. Slutsats

Vår studie är till stor del baserad på den litteratur vi läst samt de intervjuer vi genomfört med åttondeklassare på två olika skolor. Vårt övergripande syfte, som vi presenterade inledande i texten är att: ”*med denna studie utveckla undervisningsmetoder som kan öka eleverns lust att lära med hjälp av rådande motivationsteorier som tillåts verka i samråd med den aktuella läroplanen i historia (Lgr 11).*” Som ett redskap för att uppnå vårt syfte formulerade vi tre frågeställningar:

1. Vilka undervisningsmetoder kan man använda för att öka eleverns motivation och intresse för historieämnet, utifrån de aktuella läromålen i historia? Vi begränsar oss till elever i årskurs 8.
2. Vilka, om några, skillnader kan vi se i hur flickor och pojkar uppfattar motivation för historieämnet?
3. Hur kan man som lärare använda sig av begreppen *historiemedvetande* och *historiebruk* när man undervisar om jämställdhet och för att öka elevernas motivation för historieämnet?

De tre undervisningsmetoder som vi utvecklat är, *kontrafaktisk undervisning*, *medieanalys* samt *drama i undervisning*. Dessa anser vi kan användas för att öka eleverns motivation och intresse för historieämnet. Vi har utvecklat dem utifrån aktuella motivationsteorier samt med utgångspunkt i läromålen i historia. Dessa undervisningsmetoder har vi tagit upp i vårt resultat. Vi formulerade tre tillämpningsbara undervisningsmetoder som alla rörde jämställdhet. Vi valde att utgå från den motivationsteori vi fann mest lämplig, nämligen intresse som motivationsmotiv som verkar för elevens inre motivation. Den kontrafaktiska undervisningen kan utveckla elevernas färdigheter när det gäller att se samband mellan historia och nutid, samt hur olika händelse påverkas av varandra, vilket i sin tur verkar för att utveckla deras historiemedvetande. Metoden ger eleven möjlighet att skapa, undersöka, bilda sig ett känslomässigt engagemang samt själva vara delaktiga och påverka sin utbildning, dessa faktorer kan öka elevernas motivation för historieämnet. Genom medieanalys kan man som lärare koppla samman historieämnet med elevernas vardagserfarenheter vilket kan verka motiverande för eleverna, då ämnets relevans genast ökar. Denna metod bidrar även till att för eleverna synliggöra det historiebruk som finns runt om i samhället, den

historia eleverna dagligen möter. Elevernas motivation kan öka genom att metoden bidrar till att elevernas kreativa behov blir tillgodosedda. Den tredje metoden vi utvecklat utgår från drama i undervisningen, där vi vill ge eleverna möjlighet att agera samt skapa, i form av en filminspelning. Drama som metod gynnar det naturliga och lekfulla lärandet, vilket i sin tur ökar deras motivation. Eleverna kan även förstärka sin historiska empati, då olika människors levnadsöden sätts i fokus, samt belysa att det finns olika perspektiv att betrakta historien på, vilket gynnar elevernas utveckling av sitt historiemedvetande.

Vi har utifrån vår studie sett att skolan normalt sett arbetar med yttre motivation i form av belöning/bestrafning genom betygssystemet. Många aktuella forskare problematiserade att detta ofta stjälper, snarare än hjälper eleverna, vi kom utifrån detta fram till att vi ville lyfta upp hur man kan använda sig av inre motivation i sin undervisning. Utifrån intresseväckande som motivationsmetod planerade vi tre metoder som alla på något sätt skulle tillgodose de tre motiv som verkar för att uppnå intresse hos eleverna. De tre motiven är *aktivitetsmotiv*, *prestationsmotiv* och *kontaktmotiv*. Genom fokusgruppsintervjuer fann vi att många av de elever, från årskurs 8, som vi talade med anser att medieanalys, är ett givande sätt för en klass att lära sig historia på. Vad de ansåg positivt med denna undervisningsmetod vara att man arbetade tillsammans i grupp, då de menade att många intressanta idéer och tankar får möjlighet att genereras i gruppen. Av de elever vi talade med tyckte många även att drama i undervisningen var ett spännande sätt att ta till sig kunskap på. Många av dessa tilltalades av att arbeta i par, även här kan tankar och idéer florerat samt att få utföra något aktivt.

Vi ville även undersöka motivation ur ett genusperspektiv. Våra fokusgrupper var därför uppdelade i pojkgrupper samt flickgrupper. Utifrån våra samtal med eleverna kunde vi inte urskilja några konkreta skillnader i hur pojkar och flickor såg på motivation, samt vad de ansåg vara motiverande. Våra resultat kan givetvis inte generalisera åttondeklassares syn på motivation, istället kan våra resultat ge oss en bild av hur elever från mindre skolor kan uppfatta motivation.

Då vi anser att begreppen historiebruk och historiemedvetande är väldigt viktiga inom historieämnet, ville vi undersöka hur man kan införliva de i sin undervisning. Utifrån

litteratur och samtal med eleverna kom vi fram till att begreppen kan verka för att öka elevernas motivation. Genom att göra eleverna medvetna om att de är en del av historien, samt att de är med och skapar nutiden och framtiden, kan vi skapa ett intresse för historia hos eleverna. Även genom att som lärare arbeta aktivt och kontinuerligt med begreppen så ges eleverna en kontroll och en del av makten när det gäller deras utbildning. Tyvärr har vi inte under någon praktikperiod upplevt att lärarna aktivt diskuterar dessa begrepp med eleverna. Att eleverna bli ansvarstagande för sin skolgång har visat sig öka motivationen, detta lyfter bland annat Hedegaard Hein (2012), Granbom (1998) och Wentzel & Wigfield (2009) upp i sina böcker. Vi fann också att eleverna ansåg sig vara största bärare av ansvaret för sin egen motivation som återigen instämmer på de aktuella motivationsteorierna.

Utifrån vår studie kom vi fram till att man som lärare bör arbeta med att ta fram sina elevers inre motivation. Samt att mer forskning för hur man som lärare praktiskt kan tillämpa olika motivationsteorier i klassrummet bör utökas. Den lägesanalys vi presenterade i vår inledning gjord av SKL visade på att elever i den svenska skolan känner sig trygga men upplever en brist på motivation. Detta är något även vi upplevt allt för många gånger under våra praktikperioder när vi mött elever som sätter sig längst bak i klassrummet, med hörlurar i öronen, och solglasögon på, inte förrän man tydligt uttrycker att lektionen börjat får man någon reaktion, och knappt ens då. Praktisk motivationsmetodik är något vi upplever saknas i litteraturen, vi anser att motivationsmetodik bör införlivas mer i landets lärarutbildningar för att ge blivande lärare bra redskap inför deras kommande yrkesliv.

8.1 Diskussion

I vår utbildning har konkreta motivationsmetoder saknats, det var framförallt därför vi valde detta ämne. I syftet med denna studie nämnde vi att lärare har mer än en uppgift. Att hjälpa eleverna att uppnå de mål som finns i kunskapskraven är en av uppgifterna, dock bör du också som lärare sträva efter att öka motivationen som upplevs som bristande hos många elever. Vi ville med detta utvecklingsarbete utveckla undervisningsmetoder som kan öka elevers lust att lära.

Inom tidsramarna för vår studie prioriterade vi att utifrån motivationsteorier, historiedidaktik samt ett elevperspektiv utveckla tre undervisningsmetoder, som alla

bygger på *intresse som motivationsmetod*. Vårt elevperspektiv bygger på en kvalitativ studie, detta gör det svårt för oss att generalisera hur synen på motivation i allmänhet ser ut hos åttondeklassare. Trots detta fann vi en kvalitativ undersökning givande, det hade dock varit intressant att även göra en undersökning i större skala, där en kvantitativ undersökningsmetod istället hade tillämpats. Om vårt tidsspann hade varit större, så hade det varit önskvärt att stärka våra resultat genom att praktiskt studera våra utvecklade undervisningsmetoder genom en observationsstudie. Det hade även varit önskvärt att införliva ett lärarperspektiv, som komplement till vårt nuvarande elevperspektiv. Även vårt genusperspektiv hade, med ett större tidsspann och annorlunda diskussionsfrågor, kunnat förstärkas.

Då mycket av litteraturen bygger på äldre läroplaner ville vi tydligt koppla till den aktuella läroplanen i historia. Detta gjorde vi genom att utgå från det centrala innehållet, samt de kunskapskrav som vi kunde koppla till vårt tema, jämställdhet. Vi hoppas att vår studie kan hjälpa lärarstudenter, eller praktiserande lärare i det svåra arbetet med att motivera sina elever. Hur man än går tillväga är detta arbete svårt, men ack så eftersträvansvärt. För visst vill vi motivera våra elever och få dem att se relevansen i det vi lär dem. Vi hoppas att vi genom ett aktivt och gediget arbete med inre motivation kanske någon gång få undgå frågan: *Varför ska vi lära oss detta?*

Litteraturförteckning

Berggren, L. & Johansson, R. *Populära lärare och intresserade elever. Den nationella utvärderingen av historieämnet i årskurs 9 Historielärarnas förening – Årsskrift 2006* (2006)

Danielsson A. *Arbeta med MEDIA i skola och förskola* (1997) RUNA FÖRLAG AB: Hässelby

Davidsson & Flato *Motivera mera – möjligheternas pedagogik* (2010) Tryck och bind Kristianstads boktryckeri AB

Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H. & Wängnerud, L. *Metodpraktikan* (2012) Nordstedts juridik AB: Stockholm

Granbom A, *Att motivera till hälsa, studentlitteratur* (1998) Studentlitteratur: Lund

Gärdenfors, P. *Lusten att förstå – Om lärande på människans villkor* (2010) Natur & Kultur: Stockholm

Hedegaard Hein. H, *Motivation, motivationsteorier & praktisk tillämpning*, (2012) Liber AB

Hermansson Adler, *Historieundervisningens byggstenar* (2009) Liber AB

Imsen. G, *Elevens värld – introduktion till pedagogisk psykologi* (2006) Studentlitteratur: Lund

Jenner. H, *Motivation och motivationsarbete i skolan och behandling*, (2004) Lenanders Grafiska AB

Karlsson & Zander *Historien är nu – en introduktion till historiedidaktiken* (2004) Studentlitteratur: Lund

Kvale, S. & Brinkmann, S. *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2009) Studentlitteratur:
Lund

Lgr 11 (2011) Skolverket.

Lilliestam A L. *En praktisknära delstudie om historieundervisning och elevers historiska tänkande: Kontrafaktisk historia som pedagogisk metod* (2009)

Meece, Schunk & Pintrich *Motivation in Education* (2010) Upper Saddle River, N.J.:
Pearson Education International

Näsström K. *Historia - hur intressant kan det vara?* (2009) Malmö Högskola:
Läraryrket

Olson K. och Boreson C. *Medieresor – om medier för pedagoger* (2004) Kristianstads
Boktryckeri AB: Kristianstad

Persson, P. *Elevmotivation utifrån ett historielärarperspektiv* (2006) Malmö Högskola:
Läraryrket

Wagner, B. *Drama i undervisningen - en bok om Dorothy Heathcotes pedagogik*
(2004) Daidalos: Göteborg

Wentzel K. R., & Wigfield A. *Handbook of Motivation at School*, (2009) Taylor and
Francis

Öppna jämförelser - *Hur motiverar skolan eleverna* SKL (2013)

Elektroniska källor

<http://www.ne.se/historiemedvetande>

<http://www.ne.se/lang/motivation>

Falk-Lundqvist. Å, lektor vid Pedagogiska institutionen vid Umeå universitet. Ifous: <http://ifous.se/programomraden-forskning/referat-kick-off-seminarium-entreprenoriellt-larande/>

<http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/skolans-struktur-tar-kal---pa-elevernas-motivation/>

Empiriska källor

Fokusgrupp – Pojkar (2013-10-03 och 2013-10-08)

Fokusgrupp – Flickor (2013-10-03 och 2013-10-08)

Bilagor

Bilaga 1 - Undervisningsmetoder

Flickor ska ha rosa och pojkar ska ha blått! Eller?

Under några historielektioner ska ni undersöka hur kvinnor och män, flickor och pojkar framställs i reklam från 1900-talet. Er lärare kommer berätta och förklara vad jämställdhet innebär.

Ni ska i grupp, och med hjälp av läraren, få leta reda på spännande reklamannonser från förr. Dessa ska ni sedan analysera. Titta, fundera och diskutera över saker som:

- ❖ Vad gör kvinnorna på bilderna?
- ❖ Vad gör männen på bilderna?
- ❖ Vem ser ut att ha makten på bilderna?
- ❖ Tror ni detta är en bra bild av hur samhället såg ut på riktigt?
- ❖ Finns det likheter eller skillnader mellan de gamla reklamannonserna och reklamannonser från idag? Leta reda på exempel!
- ❖ Fundera och diskutera över jämställdhet. Skriv ner!
- ❖ Hur ser jämställdheten ut idag?
- ❖ Och hur tror ni det kommer se ut i framtiden?

Redovisning

- ❖ Sammanställ en Power Point – presentation. Den ska innehålla bilder, era svar, samt en eller flera frågor som vi tillsammans kan diskutera i klassen. Har ni kanske stött på något i er undersökning som ni inte förstår? Upplever ni något problem i dagens samhälle som ni vill lyfta.

Chansen att intervjua en hemmafru från 1950-talet och en feminist från 1910-talet!

Ni ska förflytta er bakåt i tiden. Ni får välja mellan några utvalda nedslag. Uppgifter görs i par och ni ska med hjälp av datorer, böcker och mobiltelefoner:

- ❖ Läs in er på en vald händelse.
- ❖ Skriva ett manus till en fiktiv intervju med personer som var involverad i händelsen.
- ❖ Spela upp manuset, tänk på inlevelse.
- ❖ Samt spela in denna fiktiva intervju, ni kan välja att bara spela in era röster, eller göra ett videoklipp.

Händelser ni kan välja mellan:

- ❖ Allmän och lika rösträtt 1921 (1919).
- ❖ 1950-talets hemmafruideal
- ❖ Preventivmedel tillåts
- ❖ Suffragetterörelsen
- ❖ Kvinnor i arbetet

1919 fick kvinnor och män lika rösträtt! Eller?

Dessa lektioner kommer bestå av en kontrafaktisk (att ändra historien) övning. Eleverna kommer arbeta i enskilt. Lektionerna kommer kretsa kring år 1919, det året då den allmänna och lika rösträtten gick igenom. Vi börjar med att tillsammans klargöra vad som hände, hela orsakskedjan. Därefter ska eleverna arbeta självständigt:

- ❖ Er fråga är: **Vad hade hänt om lagen om allmän och lika rösträtt aldrig hade röstats igenom?**
- ❖ Vilka berördes? Vad ledde fram till denna allmän och lika rösträtt? Vad blev följderna av händelsen?
- ❖ Er uppgift blir nu att skriva en kortare berättelse om hur historien hade sett ut utan att rösträtten förändrades. *Baserat på historisk fakta ska ni skriva om historien.*
- ❖ Välj vilket perspektiv du ta när du skriver. Är du en gift medelålders man? Ung ogift kvinna? Ett barn i en överklassfamilj?
- ❖ Tänk på; vilken samhällsklass, vilket yrke och vilken ålder!

Exempel:

Året är 1917, Europa är i kris. En blodig revolution pågår just nu i Ryssland. Om något år sker en omröstning i Sverige, där det beslutas om alla kommer få rösta i framtida val. I min familj hoppas vi detta går igenom, för vem vet, det kanske blir revolution i Sverige annars. När valdagen väl kom, år 1919, väntade vi med spänning. Hela min värld sjönk ihop när vi fick reda på att det inte blev någon allmän och lika rösträtt. Jag som ung ogift kvinna är så väldigt beroende av detta. Dagarna gick, än var det ingen förändring. Men så kom den dagen då jag och min far hörde ett rykte om att en revolution mot Sveriges regering var inledd (...). *Vad skedde sen?*